

FRANSUAZA SAGAN
Sveikas, liūdesy

Sudie liūdesy
Sveikas liūdesy
Tu žvelgi į mane iš kambario sienų
Tu žvelgi į mane iš akių kurias myliu
Tu visai nedvelki nykybe
Nes lūpos net vargingiausios nušviečia
Tave šypsniu
Sveikas liūdesy
Mylinčių kūnų meile
Meilės galybe
Kurios švelnumas iškyla
Kaip pamėklė bekūnė
Apviltas prote
Liūdesy gražiaveidi.

Polis Eliuaras¹

PIRMA DALIS

Pirmas skyrius

Šito nepatirto, dirginančio ir saldaus jausmo, kuris įkyriai persekioja mane, nesiryžtu pavadinti gražiu ir iškilmingu vardu — liūdesys. Šis jausmas toks didelis, toks egoistiškas, kad beveik gėdinuosi jo, o liūdesys man visada kėlė pagarbą. Anksčiau aš nežinojau, kas tai yra; buvau patyrusi nuobodulį, kartėlį, rečiau — sąžinės graužimą. O dabar mane gaubia kažkas dirglus ir švelnus kaip šilkas ir atskiria nuo kitų.

Tą vasarą man suėjo septyniolika metų, ir aš buvau visiškai laiminga. „Kiti“ — tai mano tėvas ir Elzė, jo meilužė. Noriu iškaroti paaiškinti situaciją, nes ji gali pasirodyti dviprasmiška. Tėvui tada sukako keturiasdešimt, ir jis jau penkiolika metų našlavo; tai buvo jaunas, energingas, patrauklus vyriškis, ir, grįžusi iš pensiono prieš dvejus metus, aš kaipmat supratau, kad jis turi mo-

Vertė Juozas Subatavičius.

terų. Sunkiai susitaikiau tik su tuo, kad jos kas pusmetį keitėsi. Bet netrukus jo žavesys, naujas nerūpestingas gyvenimas ir mano pačios polinkiai padėjo apsiprasti su ta mintimi. Mano tėvas buvo lengvabūdis žmogus, bet apsukriai tvarkė savo reikalus; jis lengvai susižavėdavo ir greit atšaldavo, ir patiko moterims. Aš iškart jį pamilau, ir visa širdimi, nes jis buvo geras, dosnus, linksmas ir labai prisirišęs prie manęs. Neįsivaizduoju geresnio draugo ir įdomesnio pašnekovo. Šios vasaros pradžioje jis pasiekė mandagumo viršūnę: paklausė, ar atostogaujant manęs neerzintų Elzė, dabartinė jo meilužė. Aš kaipmat jį nuraminau, nes žinojau negalintį apsieiti be moterų, o antra vertus, maniau, kad Elzė mums nekliudys. Tai buvo aukšto ūgio, rudaplaukė mergina, puskekšė iš demimondo, kuri dirbo statistė Eliziejaus laukų studijose ir baruose. Ji buvo miela, gana paprasta ir be ypatingų pretenzijų. Be to, mes su tėvu per daug džiaugėmės galėdami kuo greičiau ištrukti iš miesto, kad į ką nors kreiptume dėmesį. Jis buvo išnuomojęs didelę baltą vilą prie Viduržemio jūros, nuošalia ir žavią, — apie ją mes tik ir svajojome, kai užėjo pirmieji birželio karščiai. Ji stovėjo iškyšuly, aukštai virš jūros, nuo kelio gožiama pušyno; siauras takelis statmenai leidosi į mažytę aukso smiltim nužertą įlankėlę, apsuptą rusvų uolų, tarp kurių bangavo jūra.

Pirmosios dienos buvo nuostabios. Valandų valandas drybsojome plažėje, alpdami nuo karščio, ir pamažu sveikai, rudai įdegėme; tik Elzė baisiai kentėjo, nes oda jai paraudo ir ėmė luptis. Tėvas darydavo sudėtingą kojų gimnastiką, norėdamas nusimesti pilvuką, kuris jau ėmė augti, o tai visai nesiderino su jo donžuaniškais polinkiais. Nuo ankstyvo ryto sėdėdavau vandeny, vėsiam ir skaidriam vandeny, nardydavau ir taškýdavausi iš visų jėgų, kad neliktų jokio Paryžiaus pėdsako, nė vienos miesto dulkės. Išlipusi iš vandens, išsitiesdavau ant kranto, pasisėmdavau pilną saują smėlio ir stebėdavau, kaip pro pirštus teka gelsva švelni srovė; galvodavau, kad panašiai bėga laikas, kad ta mintis visiškai paprasta ir kad paprastos mintys labai malonios. Buvo vasara.

Šeštąją dieną pirmąkart pamačiau Sirilį. Jis plaukė nedidele burine valtimi palei krantą ir ties mūsų įlanka apsivertė. Aš padėjau jam išsikapanoti ir, mums abiem juokiantis, sužinojau, kad jo vardas Sirilis, kad jis studijuoja teisę ir dabar atostogauja su motina gretimose vilose. Jis turėjo romėnišką profilį, buvo tamsaus gymio, atviro veido, šviečiančio savotišku globėjišku ramumu, kuris man patiko. Šiaip aš vengiau universiteto studentų, grubių, susirūpinusių savimi, ypač savo jaunystę, kurioje jie sėmėsi dramatiškų pergyvenimų arba ieškojo preteksto nuoboduliui. Aš nemėgau jaunimo. Man kur kas labiau tiko mano tėvo draugai, keturiasdešimtmečiai vyriškiai, kurie būdavo švelnūs ir galantiški ir rodydavo man tėvo ir meilužio dėmesį. Bet Sirilis man patiko.

Jis buvo aukštas, kartais *net gražus*, ir *jo grožis* kėlė pasitikėjimą. Aš nesišlykštėjau, kaip mano tėvas, fiziniu bjaurumu, — dėl to mes dažnai bendraudavome su kvailiais — bet susidūrusi su žmonėmis, kuriems trūko žavesio, jausdavausi nejaukiai, nemo-kėdavau bendrauti; jie nesisitengė patikti, o tai man atrodė kaip kokį nepadori ligą. Juk visi mes siekiame vienintelio dalyko — patikti. Aš ir dabar nesuprantu, ar šis troškimas nugalėti slepia savy gyvybingumo perteklių, norą būti pranašesniu už kitus, ar neaiškų pasąmonės poreikį igr̃yti pasitikėjimo savimi ir tvirtai jaustis gyvenime.

Atsisveikindamas Sirilis pasisiūlė išmokyti mane buriuoti. Grįžusi, vakarieniamda svarsčiau apie *tai* ir beveik *nedalyvavau* pokalbyje, todėl nepastebėjau, kad tėvas sunerimęs. Po vakarienės, kaip ir kiekvieną vakarą, išsitiesėme šezlonguose terasoje. Dangus buvo nusėtas žvaigždžių. Aš žiūrėjau į jas, neaiškiai vildamasi, kad jos ims kristi anksčiau laiko, vagodamos dangų. Bet buvo tik liepos pradžia, ir jos nē nemanē kristi. Žvyruotoje terasoje spragsėjo cikados. Matyt, tūkstančiai cikadų, apsvaigusiu nuo karščio ir mėnulio šviesos, ištisas naktis leidžia tokius keistus garsus. Man kažkas sakė, kad jos tik trina savo sparnelius, bet man maloniau manyti, kad giesmė, tokia pat instinktyvi, kaip kovo mėnesį kačių, gimsta gomuryje. Mums buvo gera; vien mažyčiai smėlio grūdėliai, užbirę už marškinių, kliudė man saldžiai užmigti. Va tada mano tėvas kostelėjo ir atsisėdo.

— Turiu pranešti, kad atvyksta svečių, — tarė jis.

Siaubo apimta, užsimerkiau. Taip ir maniau, mes per daug ramiai gyvenome, dabar galas viskam.

— Greitai sakykit, kas? — sušuko Elzė, kaip visada ištroškusi pramogų.

— Ana Larsan, — atsakė tėvas ir atsigręžė į mane.

Aš spoksojau į jį; taip nustebau, kad negalėjau ištarti nė žodžio.

— Aš ją pakviečiau atvažiuoti, kai ji pavargs demonstruodama modelius, ir štai... ji atvyksta.

Niekad nebūčiau pagalvojusi. Ana Larsan buvo sena mano velionės motinos draugė ir neturėjo nieko bendro su mano tėvu. Ir vis dėlto prieš dvejus metus, kai išėjau iš pensiono, tėvas, nežinodamas, ką su manim daryti, nusiuntė pas ją. Per savaitę ji mane skoningai aprengė ir išmokė elgtis. Ir aš ją tiesiog įsimylėjau; šitą mano jausmą ji apsikriai nukreipė į vieną savo aplinkos vaikina. Taigi ji man davė pirmus elegantiškus rūbus ir pirmąją meilę, ir už tai aš buvau jai labai dėkinga. Tai buvo keturiasdešimt dvejų metų moteris, labai patraukli, labai subtili, išdidi, su nuovargio ir abejingumo išraiška veide. Tas abejingumas — vienintelis dalykas, kurį jai galėjai prikišti. Ji buvo maloni ir ne-

pasiekama. Ji tiesiog spinduliavo tvirta valia, o jos dvasinė pu-
iliausvyra mane trikdė. Ji buvo išsiskyrusi ir laisva, bet nebuvo
Jirdėti, kad turėtų meilužį. Pagaliau mūsų pažįstamų ratas buvo
eitas: ji bendravo su subtiliais, protingais, taktiškais žmonėmis, o
mūsų draugai buvo triukšmingi, ištroškę pramogų; iš jų mano tė-
vas tereikalavo vieno — kad būtų gražūs arba įdomūs. Manau,
kad ji mus su tėvu šiek tiek niekino už pasilinksminimų pomėgį,
tuštybę, kaip apskritai niekino saiko stoką. Mus rišo tik oficia-
lūs pietūs, — ji buvo modelininkė, o tėvo* veiklos sritis — rekla-
ma, mano motinos atminimas ir mano pastangos: nors ji mane ir
trikdė, labai ją žavėjausi. Bet šis staigus jos atvykimas buvo la-
bai ne laiku, turint galvoje Elzė ir Anos pažiūras į auklėjimą.

Elzė apipylė mus klausimais apie Anos padėtį visuomenėje, o
paskui nuėjo gulti. Likusi viena su tėvu, atsisėdau ant laiptelių
prie jo kojų. Jis pasilenkė ir uždėjo rankas man ant pečių.

— Kodėl tu tokia liesa, širdele? Atrodai kaip benamis kačiu-
kas. Norėčiau, kad mano duktė būtų apvalutė blondinė su por-
celiano akimis ir...

— Ne tai svarbiausia, — pasakiau. — Kodėl tu pakvieteit Ana?
Ir kodėl ji sutiko atvažiuoti?

— Gal pasiilgo tavo seno tėvo? Ką gali žinoti.

— Tu — ne tas vyro tipas, kuris galėtų dominti Ana, — pa-
sakiau. — Ji per daug protinga ir per daug ori. O Elzė? Tu įsi-
vaizduoji, apie ką galėtų kalbėtis Ana su Elze? Aš — ne.

— Apie tai nepagalvojau, — prisipažino jis. — Tikra tiesa, bai-
su. Sesile, širdele, o jeigu mes grįžtume į Paryžių?

Tėvas tyliai juokėsi ir glostė man galvą. Aš atsisukau ir pa-
žiūrėjau į jį. Jo tamsios, linksmų raukšlelių apsuptos akys juo-
kėsi, lūpų kampučiai kiek pakilo. Jis buvo panašus į fauną. Aš
ėmiau juoktis kartu su juo, kaip ir kiekvieną kartą, kai jis prisi-
virdavo košės.

— Ak, tu mano bendrininke, — pasakė jis. — Ką daryčiau be
tavęs?

Ir jo švelniam balse nuskambėjo toks įsitikinimas, kad neliko
jokių abejonių — be manęs jis būtų nelaimingas. Iki vėlumos mes
kalbėjome apie meilę, apie jos vingrybes. Tėvo supratimu, jos iš-
galvojamos. Jis nuolat neigė ištikimybės, rimtų santykių, įsipa-
reigojimų sąvokas. Aiškino, kad jos prasimanytos, tuščios. Išgir-
dusi iš kieno kito lūpų, būčiau išsižeidusi. Bet aš žinojau, kad, ne-
paisant jo pažiūrų, jis švelnus ir atsidavęs, juoba kad žinojo, jog
tie jausmai laikini, o ir siekė šito. Toks meilės supratimas man
tiko: greita, stipri ir trumpalaikė. Mano amžiaus žmonių ištiki-
mybė nevilioja. Aš menkai nusimaniau apie meilę: pasimatymai,
bučiniai ir atšalimas.

Ana turėjo atvažiuoti po savaitės. Mėgavausi paskutinėmis tikrų atostogų dienomis. Mes buvom išnuomoję vilą dviem mėnesiams, bet žinojau, kad, atvykus Anai, teks atsisveikinti su laisve. Ana poelgiams suteikdavo tokią reikšmę ir žodžiams tokią prasmę, kurių mes su tėvu nenorėdavome juose išžiūrėti. Ji vadovosi gero tono ir gero skonio taisyklėmis, ir negalėjai šito nepajusti, kai ji staiga užsidarydavo savy, išsėidusi nutildavo, arba kaip formuluodavo savo mintis. Tai mane ir žavėjo, ir erzino, pagaliau žemino, nes jaučiau, kad jos tiesa.

Tą dieną, kai ji turėjo atvykti, buvo nutarta, kad tėvas su Elze sutiks ją Frežiuso stotyje. Aš griežtai atsisakiau dalyvauti toje išvykoje. Iš nevilties tėvas nuėjo į sodą ir išskynė visas gladiolas — ėteiks puokštę, sutikęs Aną prie traukinio. Tik ne per Elzę, patariau aš. Trečią valandą, jiems išvykus, nusileidau į pliažą. Buvo baisiai karšta. Aš išsitiesiau smėlyje ir užsnūdau; mane pažadino Sirilio balsas. Atsimerkiau: dangus buvo baltas, apsi-blausešs nuo karščio. Aš nieko neatsakiau Siriliui; nenorėjau kalbėti nei su juo, nei su kuo kitu. Gulėjau smėlyje tarsi sukaustyta, prislėgta vasaros karščio, švininėmis rankomis, išdžiūvusią burna.

— Jūs dar gyva? — paklausė jis. — Iš tolo atrodot kaip sudužusio laivo nuolauža...

Aš nusišypsojau. Jis atsisėdo šalia ir netyčia palietė man petį — širdis ėmė dusliai daužytis. Aną savaitę mano šaunių laivybinių manevrų dėka kokia dešimt kartų buvom atsidūrę vandeny vienas kito glėbyje, ir nejutau jokio nerimo. O šiandien dėl to karščio, to snūduriavimo, nevikraus jo judesio manyje tarsi kažkas nutrūko. Aš pasisukau į jį. Jis žiūrėjo į mane. Jį jau kiek pažinau: buvo santūrus ir dorybingesnis už daugelį savo amžiaus vaikinių. Ir todėl mūsų gyveninio būdas, ta keista šeimyninė trijulė, jį piktino. Jis buvo per daug geras, o gal nedrąsus, kad man tiesiai tą paakytų, bet aš supratau iš jo kreivų pagiežingų žvilgsnių, kuriais jis varstė mano tėvą. Jam būtų buvę malonu, jei dėl to būčiau kentėjusi. Bet aš nė nemaniau kreipti dėmesio, ir vienintelis dalykas, kuris dabar mane jaudino, buvo jo žvilgsnis ir mano širdies dūžiai. Jis pasilenkė prie manęs. Pro akis šmėkstelėjo paskutinės šios savaitės dienos, mano pasitikėjimas juo, ramybė, ir pasidarė gaila, kad prie manęs artėja ta didelė burna su stambiom lūpom.

— Sirili, — tarčiau aš, — mes buvom tokie laimingi...

Jis švelniai pabučiavo mane. Aš žiūrėjau į dangų; paskui nieko nebemačiau, tik po užmerktom blakstienom sprogino rau-donos liepsnos. Karštis, apsvaigimas, pirmųjų bučinių skonis, atodūsiai tęsėsi nežinia kiek. Automobilio signalas išgašdino mus kaip du vagišius. Netarusi nė žodžio, palikau Sirilį ir nuėjau namo. Aš nustebau, kad jie taip greitai grįžo: Anos traukinys dar

negalėjo atvykti. Tačiau ji jau buvo čia ir lipo iš savo automobilio.

— Juk tai Miegančiosios gražuolės rūmai! — sušuko ji. — Kaip jūs nudegėt, Sesile. Man labai malonu jus matyti.

— Man irgi, — pasakiau aš. — Jūs atvažiavote iš Paryžiaus?

— Nutariau važiuoti mašina, bet dabar jaučiuosi kaip sudaužyta.

Aš nuvedžiau Aną į jos kambarį. Atidariau langą, norėdama pamatyti "Sirilio laivą, bet jis jau buvo dingęs iš akių. Ana atsisėdo ant lovos. Po jos akimis pastebėjau nežymius šešėlius.

— Vila nuostabi, — atsiduso ji. — O kur namų šeimininkas?

— Juodu su Elze išvažiavo į stotį jūsų pasitikti.

Pastačiusi jos lagaminą ant kėdės, atsisukau ir apstulbau. Anos veidas staiga pasikeitė, lūpos ėmė virpėti.

— Elzė Makenbur? Jis atsivežė čia Elzę Makenbur?

Nežinojau, ką atsakyti. Žiūrėjau į ją, kaip gavusi kuolu per galvą. Šis veidas, visuomet toks ramus, toks neižvelgiamas, • dabar visiškai apsinoogino mano akivaizdoje ir sužadino man begalę minčių... Ji žiūrėjo į mane nematančiomis akimis; ji gyveno vaizdais, kuriuos sukėlė mano žodžiai; pagaliau pamatė mane ir nusisuko.

— Turėjau jus išpėti, — pasakė ji, — bet aš taip skubėjau išvažiuoti, buvau taip pavargusi...

— O dabar... — mašinaliai tęsiau aš.

— Kas dabai? — paklausė ji.

Ji žiūrėjo į mane nustebusi, su panieka. Juk nieko neatsitiko.

— Dabar jūs atvažiavote, — kvailai pasakiau aš, trindama rankas. — Žinote, aš labai džiaugiuosi, kad jūs čia. Lauksiu apačioje; jei norėsite ko nors išgerti — turim puikų barą.

Išėjau, kažką murmedama sau po nosim, ir, visiškai sutrikusi, ėmiau leistis laiptais. Ką reiškia šitokia veido išraiška, virpantis balsas, ta silpnumo akimirka? Išsitiesiau šezlonge ir užsimerkiau. Stengiausi prisiminti įprastas to griežto, valingo veido išraiškas: ironiją, meilumą, valdingumą. Pasirodo, jis gali būti ir jautrus — šis atradimas mane ir sujaudino, ir supykino. Nejaugi ji myli mano tėvą? Argi tai įmanoma? Jis visiškai ne jos skonio. Silpnas, lengvabūdis, kartais net ištįžęs. O gal tai tik kelionės nuovargis, ižeista dorybė? Ištisą valandą kūriau "įvairiausias hipotezes.

Penktą valandą, grįžo tėvas su Elze. Žiūrėjau, kaip jis lipa iš mašinos. Bandžiau suvokti, ar galėtų-Ana jį mylėti. Jisėjo kiek atmetęs galvą, smagiu žingsniu, šypsojosi. Pagalvojau — visiškai galimas dalykas, kad Ana jį myli, bet kuri moteris galėtų jį pamilti.

— Ana neatvažiavo, — sušuko jis. — Galgi neiškrito iš traukinio.

— Ji savo kambary, — pasakiau aš. — Atvažiavo mašina.

— Štai kaip? Puiku. Nunešk jai tą puokštę.

— Jūs nupirkot man gėlių? — pasigirdo Anos balsas. — Labai malonu.

Šypsodamasi, kuo ramiausiai ji leidosi laiptais žemyn, o suknelė—tarsi nebūtų keliavusi lagamine. Aš liūdnai pagalvojau, kad ji atėjo, tik išgirdusi privažiuojant mašiną, o juk galėjo ateiti anksčiau, būtume pasikalbėjusios, pagaliau nors apie egzaminą, kurio, beje, neišlaikiau. Ši paskutinė mintis mane nuramino.

Tėvas puolė prie jos, pabučiavo ranką.

— Ketvirtį valandos prastypsojau stotyje su puokšte rankose ir kvaila šypsena lūpose. Ačiū dievui, jūs čia. Ar pažįstate Elzę Makenbur?

Nusukau akis į šoną.

— Tikriausiai kur nors buvome susitikusios, — atsakė Ana labai maloniai. — Mano kambarys nuostabus. Kaip gražu iš jūsų pusės, Reimonai, kad pakvietėte mane — buvau labai pavargusi.

Tėvas nērėsi iš kailio. Jo supratimu, viskas ėjo kaip iš pypkės. Jis kažką šnekėjo, atkimšinėjo butelius. Bet pro mano akis plaukė tai aistringas Sirilio veidas, tai Anos veidas, abu jausmų audros nutvieksti, ir aš ėmiau abejoti, ar atostogos prabėgs taip jau sklandžiai, kaip mano tėvas.

Mūsų pirmoji vakarienė praėjo labai linksmai. Tėvas ir Ana kalbėjo apie bendrus pažįstamus, negausius, bet labai spalvingus. Su malonumu klausiausi jų šnekos, kol Ana pareiškė, kad mano tėvo kompanionas — mikrocefalas. Tas žmogus daug gėrė, bet buvo labai malonus, ir mes trise esame praleidę ne vieną smagų vakarą.

Aš ėmiau prieštarauti.

— Lombaras toks pokštininkas, Ana. Su juo visai nenuobodu.

— Vis dėlto pripažinkite, kad jis ribotas, ir net jo humoras...

— Gal jo mąstymo būdas kiek neįprastas, bet...

Ji atlaidžiai nutraukė mane:

— Tai, ką jūs vadinat mąstymo būdu, tėra mąstymo atliekos.

Ši glausta, išbaigta formulė mane sužavėjo. Yra frazių, kurios sukuria tam tikrą subtilią intelektualinę atmosferą ir pavergia mane, net jei ir ne visai jas suprantu. Gaila, neturėjau užrašų knygutės ir pieštuko, būčiau užsirašiusi. Pasakiau tai Anai. Tėvas nusijuokė.

— Šiaip ar taip, nesi kerštinga.

Argi aš galėjau kerštauti? Juk Ano. nerodė jokio priešiškumo. Ji buvo absoliučiai abejinga, jos sprendimai neturėjo kategoriskumo ir aštrumo, kurie būdingi pykčiui. Bet kaip tik dėl to jie buvo visiškai nepaneigiami.

Tą pirmą vakarą Ana, atrodo, nepastebėjo Elzės — sąmoningo ar ne—išsiblaškymo: ši nuėjo tiesiai į tėvo miegamąjį. Ana atvežė man megztinį iš savo modelių kolekcijos, bet neleido dėkoti. Dėkojimai ją erzino, o kadangi aš niekada nemokėdavau išreikšti savo entuziazmo atitinkama forma, tai ir nesivarginau.

— Mano supratimu, Elzė labai mieja, — pasakė ji, prieš man išeinant.

Ji žiūrėjo man tiesiai į akis, visai nesišypsodama, ieškojo jose įtarimo, kurį reikėtų žūtūt sugriauti. Aš turėjau pamiršti pirmą jos reakciją.

— Taip, taip, žavi, è... è... mergina... labai simpatiška, — lemenau aš. Ji ėmė juoktis, ir aš susierzinusi nuėjau miegoti. Užmigau, galvodama apie Sirilį, kuris tikriausiai dabar šoka Kanuose su merginomis.

Aš jaučiu, kad pamirštu, kad esu priversta pamiršti tai, kas svarbiausia — jūrą, jos nenutrūkstamą gausmą, saulę. Nebegalėčiau aprašyti ir tų keturių liepų provincijos pensiono kieme, nei jų kvapo; nei tėvo šypsenos stotyje prieš trejus metus, kai išėjau iš pensiono — sutrikusios šypsenos, nes aš buvau su kasom ir šlykščia, kone juoda suknele, o paskui mašinoje staigaus triumfuojančio džiaugsmo protrūkio, kai jis pastebėjo, jog mano akys, burna panašios į jo, ir suprato, kad būsiu pats brangiausias, pats gražiausias jo žaisliukas. Aš buvau visiškai neišmanėlė: jis davė man Paryžių, prabangą, lengvą gyvenimą. Žinau, daugelis to meto mano malonumų buvo gaunami už pinigus: malonumas greitai lėkti mašina, turėti naują suknelę, pirkti plokšteles, knygas, gėles. Man visai ne gėda tų lengvapėdiškų malonumų, o ir vadinu juos lengvapėdiškais tik todėl, kad girdėjau juos taip vadinant. Jau greičiau gailėčiausi, išsiginčiau savo sielvartą ar mistinių krizių. Malonumų, laimės geismas yra vienintelis pastovus mano charakterio bruožas. Gal aš per mažai skaičiau? Pensione skaitėme tik didaktinius veikalus. Paryžiuje neturėjau laiko skaityti: po paskaitų draugai vesdavosi mane į kiną; jie stebėjosi, kad aš nežinau aktorių pavardžių. Arba į saulės nutviektas kavinių terasas; aš džiaugiausi galėdama susiliesti su minia, gerti, būti su kuo nors, kas žiūri tau į akis, ima tave už rankos ir nusiveda tolyn nuo tos minios. Mes eidavome pėsti iki pat namų. Čia jis įtraukdavo mane į tarpuvartę ir bučiuodavo: sužinojau bučinių skonį. Nesvarbu mano prisiminimuose vardai: Žanas, Juberis, Žakas... Tie vardai vienodi visoms jaunoms mergaitėms. Vakaraš aš tapdavau suaugusia, mes su tėvu lankydavomės pobūviuose, kur man nebuvo kas veikti, kur susirinkdavo įvairiaspalvė publika, kur aš linksmindavausi ir linksmindavau kitus savo jaunumu. Grįžus namo, tėvas mane išlaipindavo prie durų ir dažniausiai nulydėdavo kokią nors moterį. Aš nebegirdėdavau jo pareinant.

Nenoriu sudaryti išpūdžio, kad jis demonstravo savo meilės nuotykius. Jis tik jų neslėpdavo, tiksliau, neieškodavo tinkamo ir veidmainingo pateisinimo, kodėl viena ar kita jo bičiulė taip dažnai pas mus vakarieniauja, užsisėdi iki vėlumos arba ir apsigyvena... laimė, laikinai. Šiaip ar taip, aš greitai supratau, kas jį sieja su „viešniomis", ir jis, be abejo, vertino mano pasitikėjimą, juoba kad tai leido jam išvengti nemalonios būtinybės fantazuoti. Apskaičiuota puikiai. Vienintelis trūkumas: kurį laiką turėjau

blaivų, cinišką požiūrį į meilės dalykus, o mano amžiuje ir su mano patirtimi tai buvo greičiau juokinga, negu baisu. Aš mielai kartodavau aforizmus, pavyzdžiui, Oskaro Vaildo: „Nuodėmė — vienintelė ryški nata dabartiniame pasaulyje“. Buvau įsitikinusi jo absoliučiu teisingumu, tikriausiai todėl, kad nepritaikiau jo gyvenime. Man atrodė, kad turiu gyventi pagal šį posakį, semtis iš jo įkvėpimo, ir tada mano gyvenimas būtų lyg atvirkščias realybės paveikslukas: nenorėjau galvoti apie egzistavimo tuštumą, jo permainingumą ir gerus kasdieninius jausmus. Teoriškai įsivaizdavau gyvenimą kaip nenutrūkstamą žemų ir šlykščių poelgių grandinę.

Trečias skyrius

Rytą mane pažadino įstrižas ir karštas saulės spindulys, kuris nužėrė lovą ir nutraukė keistus ir kiek sujauktus sapnus. Pusiau miegodama, pabandžiau ranka nustumti nuo veido tą įkyrų karštį, paskui lioviausį. Išėjau su pižama į terasą, ten sėdėjo Ana ir vartė laikraščius. Pastebėjau, kad ji šiek tiek, skoningai pasidažiusi. Matyt, ji niekad neleisdavo sau visiškai atsipalaiduoti. Kadangi ji nekreipė į mane dėmesio, kuo ramiausiai įsitaisiau ant laiptelių su kavos puoduku ir apelsinu rankose ir pasinėriau į rytmetinius malonumus: suleidžiu dantis į apelsiną, saldžios sultys trykšteli man į burną, gurkšnelis karštos juodos kavos ir vėl gėivus vaisius. Ryto saulė kaitino mano plaukus, lygino paklodės raukšlį pėdsakus odoje. Po poros minučių eisiu maudytis. Krūptelėjau nuo Anos balso.

— Sesile, jūs nevalgote?

— Rytais aš tik geriu, nes...

— Jūs turit priaugti nors trejetą kilogramų, kad atrodytumėt padoriai. Skruostai įdubę, ir šonkaulius gali suskaičiuoti. Atsineškite sumuštinį.

Aš ėmiau ją maldauti neversti manęs valgyti sumuštinį, o ji buvo beaiškinanti, kodėl tai būtina, bet pasirodė tėvas su savo prašmatniuotu taškuotu chalatu.

— Koks nuostabus reginys, — tarė jis. — Dvi tamsiaodės mergytės sėdi saulėje ir šnekučiuojasi apie sumuštinį.

— Deja, mergytė tik viena, — atsakė Ana juokdamasi. — Aš jūsų amžiaus, mielas Reimonai.

Tėvas pasilenkė ir paėmė jos ranką.

— Kandi kaip visada, — švelniai pasakė jis, ir Anos blakstienos suvirpėjo lyg nuo netikėtos glamonės.

Tuo pasinaudojusi, sprukau šalin. Laiptuose susidūriau su Elze. Matyt, ji ką tik atsikėlė: akys užpurtusios, lūpos visiškai blyškios purpuriniame nuo saulės veide. Vos jos nesustabdžiau: norėjau pasakyti, kad apačioje Ana, kad jos veidas rūpestingai

padažytas, skaistus ir kad ji deginsis protingai, su saiku. Vos jos neišspėjau apie pavojų. Bet vargu ar tai būtų jai patikę: Elzei buvo dvidešimt devyneri; vadinasi, ji trylika metų jaunesnė už Ana, ir tai jai atrodė svarbiausias koziris.

Pasiėmiau maudymosi kostiumėlį ir nubėgau į pliažą. Mano didžiausiam nustebimui Sirilis su savo valtimi jau buvo ten. Rimtu veidu jis priėjo prie manęs ir paėmė už rankų.

— Aš noriu atsiprašyti už vakar dieną, — tarė jis.

— Pati kalta, — pasakiau aš.

Nejaučiau jokios gėdos, ir jo iškilmingas tonas mane nustebino.

— Aš baisiai pykstu ant savęs, — tęsė jis, stumdamas valtį į jūrą.

— Nėra už ką, — linksmiai pasakiau.

— Yra.

Aš jau sėdėjau valtyje. Sirilis stovėjo iki kelių vandeny, atsisėmęs rankomis į bortą kaip į barjerą teismo salėje. Supratau, kad jis nelips į valtį, kol neišsikalbės, ir dėjausi labai dėmesinga. Aš gerai išstudijavau jo veidą ir skaičiau jame kaip knygoje. Pagalvojau, kad jam dvidešimt penkeri, jis tikriausiai mano esąs suvedžiotojas ir mane apėmė juokas.

— Nesijuokit, — tarė jis. — Žinokite, vakar vakare aš labai pykau ant savęs. Prieš mane jūs beginklė — jūsų tėvas, ta moteris, blogas pavyzdys. Būčiau kad ir paskutinis niekšas, jūs vis tiek pasitikėtumėt manimi...

Jis net nebuvo juokingas. Jaučiau, kad jis geras ir pasiruošęs pamilti mane, aš irgi galėčiau jį išimylėti. Apkabinau jo kaklą, prisiglaudžiau veidu prie jo skruosto. Jis buvo plačių pečių, kūnu jutau jo tvirtą stuomenį.

— Jūs šaunus, Sirili, — sukuždėjau aš. — Jūs būsite man brolis.

Piktai šūktelėjęs, jis apsikabino mane ir atsargiai iškėlė iš valtės. Laikė mane ant rankų, prispaudęs prie savęs, aš padėjau galvą jam ant peties. Ta' valandą mylėjau jį. Ryto saulės spinduliuose jis buvo taip pat nudegęs, toks pat mielas, toks pat švelnus, kaip ir aš, ir jis saugojo mane. Kai jo lūpos surado manąsias, mane apėmė malonus virpulys, kaip ir jį, ir mūsų bučinyje nebuvo nei sąžinės graužimo, nei gėdos, vien godus, šnabždesio pertraukiamas pažinimas. Aš ištrūkau ir nuplaukiau prie bangu nešamos valtės. Panėriau veidą į vandenį, norėdama atsipeikėti, atsigausti... Vanduo buvo žalias. Aš jaučiausi visiškai laiminga, be jokių rūpesčių.

Pusę dvylikos Sirilis nuėjo namo, o stačiame takelyje pasirodė tėvas su abiem moterimis. Jis ėjo vidury, prilaikydamas abi, duodamas ranką tai vienai, tai kitai, galantiškai, kaip jis vienas temoka. Ana vis dar buvo su peniuaru: kuo ramiausiai jį nusimetė, mūsų įdėmių akių stebima, ir išsitiesė ant jo. Plonas liemuo,

nuostabios kojos, tik vietomis kiek apvytusi oda. Be abejo, tai buvo nuolatinio rūpinimosi savimi rezultatas; kilstelėjusi antakį, nesąmoningai mečiau į tėvą pritariamą žvilgsnį. Didžiai nustebau, kad jis man neatsakė ir užsimerkė. Vargšėlė Elzė atrodė apgailėtina ir tepėsi aliejumi. Esu tikra: nepraeis nė savaitė, ir mano tėvas... Ana atsigręžė į mane:

— Sesile, kodėl jūs taip anksti keliatės? Paryžiuje miegodavote iki pietų.

— Ten reikėjo mokytis,— pasakiau aš. — Tiesiog nusivarydavau nuo kojų.

Ji nenusiūpsėjo: ji šypsodavosi tik tada, kai pati norėdavo, ir niekad T- iš mandagumo, kaip kiti.

— O egzaminas?

— Susikirtau, — linksmi atšoviau. — Švariai susikirtau.

— Reikia, kad išlaikytumėt jį spalio mėnesį, būtinai.

— Kodėl? — įsiterpė tėvas. — Aš, pavyzdžiui, neturiu jokio diplomo. O gyvenu prabangiai.

— *Jūs iš pat pradžių turėjote turto*, — priminė Ana.

— Mano dukrai niekad netrūks vyriškių, kurie ją išlaikys, — kilniai pasakė tėvas.

Elzė ėmė juoktis, bet nutilo, kai visi trys pažiūrėjome į ją.

— Per šias atostogas ji turi padirbėti, — pasakė Ana ir, baigdama pokalbį, užsimerkė.

Nevilties apimta, pažvelgiau į tėvą. Sumišęs jis vos šyptelėjo. Pamačiau save sėdinčią prie Bergsono: juodos eilutės šokinėja akyse, o apačioj, plažė, juokiasi Siriiis... Mane apėmė siaubas. Prišliaužiau prie Anos ir tyliai pašaukiau ją vardu. Ji atsimerkė. Pasilenkiau prie jos sunerimusi ir, dar labiau įtraukusi skruostus, kad būčiau panaši į intelektualinio darbo kankinę, ėmiau maldauti:

— Ana, nejaugi jūs tai padarysite, nejaugi priversite mane dirbti per šitoki karštį... per atostogas, kurias galėčiau taip gerai praleisti...

Valandėlę ji įdėmiai žiūrėjo į mane, paskui nūsuko mišlingai šypsodamasi.

— Privalau „tai“ padaryti... net per šitoki karštį, kaip jūs sakote. Pykšite ant manęs ne ilgiau porą dienų, aš jus pažįstu, bet užtai išlaikysite egzaminą.

— Yra dalykų, prie kurių nepriprantama, — rimtai pasakiau.

Jos pašaipiam žvilgsny perskaičiau iššūkį ir, kankinama nerimo, vėl išsitiesiau smėlyje. Elzė kažką postringavo apie kurortinius malonumus. Bet tėvas jos nesiklausė: įsitaisęs trikampio, kurį sudarė moterų kūnai, viršūnėje, jis apžiūrinėjo atloštą Anos profilį, jos pečius; man buvo pažįstami tie įdėmūs išūloki žvilgsniai. Jo ranka be perstojo švelniai graibstė smėlį. Aš nubėgau prie vandens ir pasinėriau apraudodama atostogas, kurios galėjo būti ir kurių nebus. Užtat buvo visi dramos dalyviai: suvedžio-

tojas, demimondo atstovė ir intelektualė. Jūros dugne pamačiau žavingą kriauklę, rausvos ir žydros spalvos: pasinėrusi išgriebiau ir iki pat pietų laikiau ją — tokią švelnią, bangų nugalintą — rankoje. Nutariau, kad ji bus mano talismanas ir turėsiu ją visą vasarą. Nežinau, kodėl nepamečiau jos, kaip pametu viską. Ji ir dabar mano delne, rausva ir šilta, ir man norisi verkti.

Ketvirtas skyrius

Sekančias dienas mane labiausiai stebino nepaprastai malonus Anos elgesys su Elze. Elzės kalbos buvo viena už kitą kvailesnės, bet Ana nė karto nepertraukė jos tomis trumpomis frazėmis, kurias tik ji mokėjo pasakyti ir kurios būtų išstačiusios Elzę pajuokai. Mintyse gyriau ją už kantrybę, kilnią širdį, ir man neatėjo į galvą, kad čia išisukusi moteriška gudrybė. Negailestingos Anos replikos būtų greitai tėvui pabodusios. O dabar jis jautė jai dėkingumą ir tegalvojo, kaip ją išreikškus. Beje, dėkingumas bu ~> tik pretekstas. Žinoma, jis kalbėjo su Ana labai pagarbiai, ka,p su antrąja savo dukters motina: jis mielai naudojosi šia korta, nuolat pabrėždamas Anos vaidmenį mano gyvenime, norėdamas padaryti ją kiek atsakinga už mane, kad ji būtų artimesnė jam, prisirištą prie mūsų. Bet tuo pačiu metu jis žiūrėjo į ją, elgėsi su ja kaip su moterim, kurios nepažįsta ir norėtų pažinti aistroje. Kartais šitaip žiūrėdavo į mane Sirilis, ir tada man kildavo noras ir bėgti šalin, ir provokuoti ją. Matyt, šiuo atžvilgiu aš pažeidžiamesnė už Aną; tėvui ji buvo abejingai ir vienodai maloni, ir tai mane ramino. Aš netgi ėmiau manyti apsirikusi tą pirmą dieną, nesupratau, kad šis malonus, be jokių dviprasmybių elgesys tėvą tik labiau dirgina. Ypač jos tylėjimas... toks natūralus, elegantiškas. Jis skyrėsi nuo nepaliojamo Elzės tarškėjimo kaip diena nuo nakties. Vargšė Elzė... Ji tikrai nieko neįtarė ir kaip visuo- met buvo triukšminga ir plepi, ir visa luposi nuo saulės.

Bet vieną dieną ji, matyt, suprato, gal pagavo tėvo žvilgsnį; mačiau, kaip prieš pietus ji kažką šnabždėjo jam į ausį; iš pradžių jis supyko, nustebo, paskui šypsodamasis linktelėjo galva. Kai atnešė kavą, Elzė atsistojo, priėjusi prie durų, atsisuko, apmetė visus alpiu žvilgsniu, mano supratimu, aiškiai nukopijuotu iš amerikiečių filmų, ir pasakė, įdėdama į balsą visą dešimtmetį kauptą prancūzišką žaismingumą:

— Jūs einate, Reimonai?

Tėvas atsistojo, vos neparaudo ir išėjo paskui ją, kažką kalbėdamas apie pogulio naudą. Ana nė nekrustelėjo. Tarp jos pirštų rūko cigaretė. Pajutau, kad reikia kažką pasakyti:

— Žmonės kalba, kad po pietų pamiegoti labai sveika, bet aš manau, kad tai netiesa...

Nutilau, suvokusi savo žodžių dviprasmiškumą.

— Prašyčiau, — šaltai pasakė Ana.

Ji net nepajuto dviprasmybės. Ji teįžiūrėjo blogo skonio sąmojų. Pažvelgiau į ją. Jos veidas buvo pabrėžtinai lygus ir ramus—jo išraiška mane sujaudino. Gal šią akimirką ji iš visos širdies pavydėjo Elzei. Galvojau, kaip ją paguosti, ir man kilo ciniška mintis, kuri sužavėjo mane; kaip ir visos ciniškos mintys, ateinančios man į galvą; jos man įkvėpdavo pasitikėjimą savimi, svaiginantį bendrystės su savim pačia jausmą. Nesusivaldžiau ir išpyškinau:

— Tarp kitko, Elzės oda taip apsvilus, kad tas pogulis vargu ar suteiks malonumą vienam ir kitam.

Geriau būčiau patylėjusi.

— Nepakenčiu tokių šnekų, — pasakė Ana. — Jūsų amžiuje jos ne tik kvailos, bet ir nemaloningos.

Jos žodžiai mane suerzino:

— Atleiskite, aš pajuokavau. Esu tikra, kad, iš esmės, jie abu labai patenkinti.

Ji atsisuko, ir aš pamačiau, koks pavargęs jos veidas. Tuoj pat atsiprašiau. Ji užsimerkė ir kantriai, tyliai ėmė kalbėti:

— Jūsų požiūris į meilę kiek primityvus. Tai nėra vien atskirų pojūčių seka...

Pagalvojau, kad visi mano išimylėjimai buvo kaip tik tokie. Staiga susijaudinu, pamačiusi koki nors veidą, pajutusi prisilietimą, bučinį... Tik šviesios, nesusijusios tarp savęs akimirkos išlieka mano atminty.

— Tai visiškai kas kita, — kalbėjo Ana. — Nuolatinis švelnumas, meilumas, jausmas, kad tau trūksta to žmogaus... Jūs šito negalite suprasti.

Ji beviltiškai mostelėjo ranka ir paėmė laikraštį. Geriau jau būtų supykusi, užuot abejingai susitaikiusi su mano emociniu nepajėgumu. Pagalvojau, kad ji teisi, kad aš gyvenu kaip gyvulys, pagal kitų valią, kad esu apgailėtina ir silpna. Aš niekinau save, tai buvo nepakeliamai sunku, nes nebuvau prie to pratusi — aš išvis savęs neleisdavau, taip sakant, nei girdavau, nei peikdavau. Apimta tokių minčių, nuėjau į savo kambarį. Gulėjau ant šiltų paklodžių, o ausyse vis skambėjo Anos žodžiai: „Tai visiškai kas kita, jausmas, kad tau trūksta to žmogaus“. Ar man kada trūko kokio nors žmogaus?

Neprisimenu, kaip mes gyvenome kitas dvi savaites. Aš jau sakiau, kad nenorėjau matyti nieko konkretaus, nieko grausaus. O tolimesnius atostogų įvykius, žinoma, prisimenu labai gerai, nes jiems skyriau visą savo dėmesį, visą savo išradingumą. Bet tos trys savaitės, tos trys apskritai laimingos savaitės... Kokią dieną tėvas atvirai įsistebeilijo į Anos lūpas, kokią dieną jis ėmė priekaištauti jai dėl abejingumo, apsimesdamas, kad juokauja? Ir kokią dieną jau be šypsenos priešpastatė šviesų jos protą Elzės žioplumui? Aš buvau rami, kvailai manydama, kad jie pažįstami

penkiolika metų, ir jeigu jiems būtų buvę lemta mylėti vienas kitą, tai būtų įvykę daug anksčiau. „O jeigu taip ir atsitiks,— galvojau aš,— tėvo meilė truks kokius tris mėnesius, o Anai liks iš to laikotarpio keletas mielų prisiminimų ir truputis pažemini-mo;“ Tarsi nebūčiau žinojusi, kad Ana ne iš tų moterų, kurias pameta. Bet aš turėjau Sirilį, ir visos mano mintys buvo skirtos jam. Vakara is mes dažnai lankydavomės Sen Tropezo restora-nėliuose, šokdavome pagal alpią klarneto muziką, šnibždėdavom viens kitam meilės žodžius, kurie taip saldžiai įl' amba vakare, o rytą pamirštami. Dieną mes buriuodavome palei krantą. Kartais' mus lydėdavo tėvas. Jam labai patiko Sirilis, ypač nuo tada, kai šis pralaimėjo jam lenktynes krauliu. Tėvas į jį kreipdavosi „ber-niuk“, Sirilis jį vadindavo „ponu“, bet aš nebūčiau galėjusi pa-sakyti, kuris iš jų vyresnis,

Vieną dieną po pietų buvome pakviesti pas Sirilio motiną ar-batos. Tai buvo rami, šypsanti sena ponia; ji mums papasakojo apie savo — našlės ir motinos — rūpesčius. Tėvas reiškė jai užuo-jautą, dėbčiojo į Aną dėkingumo kupinomis akimis, apibėrė po-niā komplimentais. Turiu pripažinti, kad jis niekada negailėjo veltui leidžiamo laiko. Ana stebėjo tą vaizdą, maloniai šypsoda-masi. Grįždama ji pareiškė, kad ponia žavi. Aš ėmiau burnoti prieš tokio tipo senes. Jie atsisuko, atlaidžiai ir pašaipiai šypso-damiesi, ir aš pratrūkau:

— Ar jūs nematote, kad ji patenkinta savimi, — sušukau aš.— Kad ji didžiuojasi savo gyvenimu, nes išivaizduoja atlikusi savo pareigą, ir...

— Bet taip ir yra, — pasakė Ana. — Ji atliko sa'vo, kaip sa-koma, motinos ir žmonos pareigą...

— O kekšės pareigą? — paklausiau.

— Nemėgstu nešvankybių, — pasakė Ana. — Kad ir paradok-salių.

— Tai visai neparadoksalu. Ji ištekėjo, kaip visos išteka, iš meilės, ar kad taip reikia. Pagimdė vaiką — ar jūs žinote, iš kur atsiranda vaikai?

— Žinoma, ne taip gerai, kaip jūs, — ironiškai pasakė Ana,— bet šiek tiek numanau.

— Tą vaiką ji išauklėjo. Galimas dalykas, buvo ištikima, nes vengė adulteryo keblumų bei nepatogumų. Jos gyvenimas toks, kaip ir tūkstančių kitų moterų, o ji, tik pamanykit, tuo didžiuo-jasi. Ji gyveno paprasčiausioje pasiturinčioje šeimoje, buvo ge-ra žmona ir motina ir nė piršto nepajudino, kad būtų kitaip. Ji puikuoja si ne tuo, ką padarė, o tuo, ko nepadarė.

— Nematau prasmės, — pasakė tėvas.

— Akių dūmimas!—sušukau. — O paskui sako: „Aš atlikau savo pareigą“ tik todėl, kad nieko nepadarė. Jeigu ji, kilusi iš turtingos šeimos, būtų tapusi gatvės merga, iš tiesų turėtų kuo didžiuotis.

— Jūsų samprotavimai madingi, bet neverti nė skatiko, — pasakė Ana.

Galimas dalykas, jos tiesa. Aš tikėjau tuo, ką sakiau, nors, po teisybei, šitą mintį buvau išgirdusi iš kitų. Tačiau mudviejų su tėvu gyvenimas pagrindė tą teoriją, ir Anos panieka jai mane žeidė. Prie menkų dalykų gali būti prisirišęs taip pat, kaip ir prie visų kitų. Bet Ana manęs nelaikė mąstančia būtybe. Man atrodė būtina kuo skubiausiai, trūks plyš įrodyti, kad ji klysta. Aš nemaniau, kad taip greitai pasitaikys tokia proga ir kad gebėsiu ją pasinaudoti. Be to, buvau linkusi pripažinti, kad po mėnesio galbūt aš kitaip galvosiu apie lai, kad mano įsitikinimai pasikeis. Kaipgi aš galėjau būti kilniaširde?

Penktas skyrius

Ir štai vieną gražią dieną viskas sugriuvo. Iš pat ryto tėvas pareiškė, kad vakare važiuosime į Kanus lošti ir pasišokti. Prisimenu, kaip apsidžiaugė Elzė. Gerai pažįstamoje kazino atmosferoje ji tikėjosi atgauti fatališkos moters žavesį, priblėsusi nuo nudegimų ir beveik uždaro mūsų gyvenime būdo. Ana, atvirkščiai negu galvojau, nesipriešino tai lengvabūdiškai išvykai, rodės, buvo net patenkinta. Todėl, kuo ramiausiai pavakarieniavusi, nuėjau į savo kambarį ir-apsivilkau vakarinę suknelę, kurią tik vieną, beje, ir turėjau. Man ją išrinko, tėvas; ji buvo pasiūta iš egzotiško, mano amžiui per daug egzotiško, audinio, nes tėvas pagal savo skonį ar įpročius mėgo rengti mane kaip fatališką moterį. Nusileidau į apačią, kur jis jau laukė manęs, švytėdamas nauju smokingu, ir apsivijau rankomis jo kaklą.

— Tu gražiausias vyras iš visų, kuriuos aš pažįstu.

— Išskyrus Sirilį, — pasakė jis, pats netikėdamas tuo, ką kalba. — O tu gražiausia mergina iš visų, kurias aš pažįstu.

— Po Elzės ir Anos, — pasakiau aš, pati tuo netikėdama.

— Kadangi jų čia nėra ir jos verčia, mus laukti, pašok su savo senu, reumatizmo iškankintu, tėvu.

Mane apėmė džiaugsmingas svaigulys, kaip visuomet, kai mes ruošdavomės kur nors eiti, Jis tikrai nebuvo^panašus į seną tėvą. Šokdama jčiau pažįstamus odekolono, tabako, jo kūno kvapus. Jis šoko ritmiškai, prismierkęs nepabėgdamas, kaip ir aš, sulaikyti džiaugsmingos šypsenos...

— Turėsi išmokyti mane šokti bibopą, — pasakė jis, pamiršęs savo reumatizmą.

Jis liovėsi šokęs ifrnašinaliai sumurmėjo kažką malonaus ateinančiai Elzei. Ji lėtai leidosi laiptais, apsivilkusi žaliaja suknia; lūpose — salonų liūtės šypseną; ji visuomet taip šypsodavosi kazino. Ji padarė viską, kas įmanoma, su saulės išdžiovintais savo plaukais ir besilupančia oda: pagirtinos, bet bergždžios pastangos. Laimė, ji šito, atrodo, nesuprato.

— Važiuojam?

— Anos dar nėra, — pasakiau aš.

— Nueik pažiūrėti, ar ji jau susiruošusi, — paliepė tėvas. — Kol nuvyksim į Kanus, bus vidurnaktis.

Užlipau laiptais, painiodamasi ilgoje savo suknelėje, ir pasibeldžiau į Anos duris. Ji šūktelėjo, kad įeičiau. Sustojau ant slenksčio kaip įbesta. Ji vilkėjo pilka suknele, bet tas pilkumas buvo ypatingas, beveik baltas, nužertas šviesos kaip priešaušrio dangus, jis mirgėjo jūros bangų spalvomis. Rodėsi, šį vakarą Ana įkūnijo visą brandaus moteriškumo žavesį.

— Stebuklinga, — tariau aš. — O, Ana, kokia suknia!

Ji nusišypsojo savo atvaizdui veidrodyje, kaip šypsomasi žmogui, su kuriuo tenka skirtis.

— Ta pilka spalva iš tiesų nuostabi, — sutiko ji.

— Jūs pati nuostabi, — pasakiau aš.

Ji įjaėmė mane už ausies, idėmiai pasižiūrėjo. Šiaip jos akys tamsiai mėlynos. Dabar pašviesėjo, ėmė šypsotis.

— Jūs miela mergytė, nors kartais įkyri.

Ji praleido mane į priekį, nieko nepasakiusi apie mano suknelę: ir nudžiugau, ir išiseidžiau. Laiptais ji lipo pirma, ir tėvas jau ėjo jos pasitikti. Jis sustojo laiptų apačioj, pastatęs koją ant pirmo laiptelio ir pakėlęs į Aną veidą. Elzė irgi žiūrėjo į Aną. Aš puikiai prisimenu šią sceną: pirmame plane, tiesiai prieš mano akis, bronzinis Anos pakaušis, nuostabūs pečiai; kiek žemiau — sužavėtas tėvo veidas, jo ištiesta ranka ir kažkur toluoje Elzės siluetas.

— Ana, — tarė tėvas, — jūs nepaprasta.

Ji šyptelėjo ir pasiėmė palatą.

— Susitiksime ten? — paklausė ji. — Sesile, važiuosite su manimi?

Ji leido man vairuoti. Kelias naktį buvo toks gražus, kad važiauvau visai iš lėto. Ana tylėjo. Atrodė, ji net negirdi, kaip per radiją ūbaujama trimitai. Kai tėvo automobilis lenkė mus ties posūkiu, ji nė nemirktelėjo. Aš supratau, kad išėjau iš žaidimo ir žiūriu spektaklį, į kurį man jau nevalia kištis.

Tėvo gudrybių dėka kazino salėse mes greitai pasimetėme. Aš atsidūriau bare su Elze ir vienu įkaušusiu jos pažįstamu iš Pietų Amerikos. Jo specialybė buvo teatras, ir jis, kad ir apgirtęs, labai įdomiai, su užsidegimu kalbėjo apie jį. Maloniai praleidau su juo kone valandą, bet Elzė nuobodžiavo. Ji buvo pažįstama su pora garsenybių, bet teatro specifika jos nedomino. Staiga ji paklausė, kur mano tėvas, tarsi aš būčiau galėjusi žinoti, ir nuėjo. Amerikietis, rodės, akimirką nuliūdo, bet nauja viskio porcija pataisė jo nuotaiką. Aš apie nieką negalvojau apimta džiu-gaus svaigulio, nes iš mandagumo gėriau kartu su juo. Pasidarė dar linksmiau, kai jis užsigeidė šokti. Turėjau abiem rankom jį laikyti ir saugotis, kad nenumindytų man kojų — nelengvas dalykas. Mes taip juokėmės, kad, pasirodžius Elzei (tikra Kasan-

dra!), kuri pliaukštelėjo man per petį, norėjau pasiūsti ją po velnių.

— Jo niekur nėra, •—pasakė ji.

Ji atrodė susirūpinusi: pro nubyrėjusią pudrą buvo matyti apsilupusi oda, veidas ištišo. Atrodė gailiai. Staiga aš baisiai supykau ant tėvo. Jis elgėsi tikrai nemandagiai.

— O aš žinau, kur jie, — pasakiau šypsodamasi, tarsi būčiau kalbėjusi apie patį paprasčiausią dalyką, dėl kurio jai nėra ko jaudintis. — Aš kaipmat.

Netekęs mano paramos, amerikietis krito į Elzės glėbį, bet neatrodė, kad būtų nusivylęs. Liūdnai pagalyojau, kad jos formos daug iškilesnės už manąsias ir kad nėra ko pykti ant jo. Kasino buvo didelis: apėjau jį du kartus, bet niekur jų neradau. Apšniukštinėjau visas terasas ir pagaliau prisiminiau mašiną.

Ne iškart radau ją parke. Juodu buvo ten. Aš atėjau iš užpakalio ir pamačiau juos veidrodyje. Jų profiliai buvo visai šalia, labai rimti ir nuostabiai gražūs žibinto šviesoje. Jie žiūrėjo vienas į kitą ir turbūt tyliai kalbėjosi: mačiau, kaip juda jų lūpos. Norėjau eiti šalin, bet prisiminiau Elzę ir atidariau dureles.

Tėvo ranka gulėjo ant Anos riešo, jie į mane net nežvilgtelėjo.

— Jums linksma? — mandagiai paklausiau.

— Kas atsitiko? — piktai paklausė tėvas.— Ko tau čia reikia?

— O jums? Elzė jau visą valandą jūsų ieško.

Ana lėtai, tarsi nenorėdama, atsisuko į mane:

— Mes išvažiuojame. Pasakyk jai, kad aš pavargau ir kad jūsų tėvas parvežė mane namo. Kai bus gana linksmybių, grįšite mano mašina.

Iš pasipiktinimo ėmiau drebėti, neradau žodžių.

— Kai bus gana linksmybių? Ar suprantate, ką kalbat? Tai šlykštu.

— Kas šlykštu? — nusteбęs paklausė tėvas.

— Atsiveži prie jūros rudaplaukę merginą, kuri nepakelia saulės, ir kai ji visa nusilupa, tu ją meti. Labai paprasta. O aš, ką aš pasakysiu Elzei?

Ana lyg pavargusi, vėl nosisuko į jį. Jis šypsojosi jai ir manęs nesiklausė. Iš įniršio praradau savitvardą:

— Pasakysiu... pasakysiu jai, kad tėvas rado kitą moterį lovai, o ji tegu irgi pasigauna sau ką nors, ar ne?

Vienu metu nuskambėjo tėvo šūksnis ir Anos kirstas antausis. Beregint ištraukiau galvą iš mašinos. Anos ranka buvo sunki.

— Atsiprašyk, — paliepė tėvas.

Visiškai sutrikusi stovėjau kaip įbesta prie durelių. Taurios mintys visada pavėluotai ateina į galvą.

— Eikit čia, — pasakė Ana.

Balsas nebuvo grasūs, ir aš priėjau. Ji palietė ranka man skruostą ir ėmė kalbėti švelniai, lėtai, kaip su puskvaiše:

— Nepykite, man labai gaila Elzės. Būt jūs pakankamai sub-

tili ir sutvarkysite viską kuo geriausiai. Rytoj mes išsiaiškinsim. Labai skauda?

— Nieko, — mandagiai atsakiau.

Dėl tokio jos švelnumo, gailėdamasi savo ankstesnio pykčio priepuolio, aš vos neapsiverkiau. Nulydėjau akimis mašiną, jausdamasi kaip išsunkta. Vienintelė paguoda — mintis, kad esu subtili. Neskubėdama sugrižau į kazino, kur manęs laukė Elzė ir pakibęs ant jos rankos amerikietis.

— Anai pasidarė bloga, — lyg tarp kitko paaiškinau. — Tėvelis turėjo parvežti ją namo. Išgersime ko nors?

Ji žiūrėjo į mane, netardama nė žodžio. Ieškojau argumento, kuris ją įtikintų.

— Ji vėmė, — pasakiau aš, — tai baisu, jos suknelė — vienos dėmės.

Si detalė man atrodė labai tikroviška, bet Elzė ėmė verkti tyliai ir graudžiai. Sutrikusi žiūrėjau į ją.

— Sesile, — tarė ji, — ak, Sesile, mes buvome tokie laimingi...

Ji ėmė raudoti dar labiau. Amerikietis irgi pravirko, kartodamas: „Mes buvome tokie laimingi, tokie laimingi“. Tą akimirką nekenčiau Anos ir tėvo. Kažin ką būčiau padariusi, kad tik vargšė Elzė liautųsi raudojusi, tušas nebetektų nuo blakstienų ir amerikietis nebeverktų.

— Dar ne viskas prarasta, Elze. Važiuojam su manim.

— Aš atvažiuosiu šiom dienom savo daiktų, — sukūkčiojo Elzė. — Sudiev, Sesile, mudvi gerai sutarėme.

Mes su ja kalbėdavome tik apie orą ar madas, bet dabar man atrodė, kad netenku senos draugės. Staigiai apsisukau ir nubėgau prie mašinos.

Šeštas skyrius

Rytas man buvo sunkus, matyt, dėl to, kad vakare gėriau daug viskio. Atsibudau tamsoje, tysodama skersai lovos, išdžiūvusią gerkle, visa išpilta prakaito. Pro langinės plyšį skverbėsi saulė — jos spindulys tirštu stulpu kilo aukštyn dulkės. Nenorėjau nei keltis, nei gulėti. Įdomu, kaip elgsis Ana ir tėvas šį rytą, jeigu grįš Elzė. Stengiausi galvoti apie juos, manydama, kad tai padės man atsikelti. Pagaliau įveikiau save ir visa sukiužusi, apkvaišusi atsistočiau ant vėsių miegamojo grindų. Veidrodyje pamačiau liūdną savo atvaizdą ir įdėmiai jį apžiūrėjau: didžiulės akys, patinusios lūpos, tas svetimas veidas — mano... Ar galiu jaustis silpna ir apgailėtina dėl tų lūpų, persikreipusio Veido, dėl šitų šlykščių primestų man rėmų? Bet jei tikrai esu išprausta į rėmus, kodėl tai suvokiu taip aiškiai ir taip nemaloniai? Aš mėgavausi tuo, kad niekinu save, nekenčiu pikto savo veido, nuvalkioto ir pabliūškusio nuo lėbavimo. Ėmiau be garso kartoti žodį „lėbavimas“,

žiūrėdama sau į akis, ir staiga pamačiau, kad šypsausi. Tikrai, koks čia lėbavimas: keletas taurelių, antausis ir ašaros. Išsivaliau dantis ir nusileidau į apačią.

Tėvas ir Ana jau sėdėjo terasoje vienas šalia kito prie padėklo su pusryčiais. Aš neaiškiai sumurmėjau „Labas rytas“ ir atsėdau priešais. Iš drovumo nedrįsau žiūrėti į juos, bet jie tylėjo, ir aš turėjau pakelti akis. Anos veidas buvo kiek paaštrėjusių bruožų — vienintelis meilės nakties požymis. Abu šypsojosi laimingi. Tai man padarė išpūdį: aš visuomet maniau, kad laimė — teismo ir sėkmės laidas.

— Gerai išsimiegojai? — paklausė tėvas.

— Šiaip sau, T— atsakiau. — Vakar per daug išgėriau viskio.

Įsipyliu kavos, gurkštelėjau, bet tuoj pat pastačiau puoduką. Jų tylėjime buvo kažkas tokio, tarsi laukimas, nuo kurio pasijutau nejaukiai. Buvau per daug pavargusi, kad galėčiau ilgai jį pakesti:

— Kas atsitiko? Abu tokie mišlingi.

Tėvas užsidėgė cigaretę, stengdamasis neparodyti, kad jaudinasi. Ana žiūrėjo į mane šį kartą aiškiai sutrikusi.

— Norėčiau jūsų šio to paprašyti, — pagaliau ištara ji.

Laukiau paties blogiausio:

— Vėl ką nors perduoti Elzei?

Ji nusišuku ir išmeigė akis į tėvą.

— Mes su jūsų tėvu norėtume susituokti, — pasakė ji.

Įdėmiai pažiūrėjau į ją, paskui į tėvą. Valandėlę laukiau kokio nors jo ženklo, mirkstelėjimo, kuris mane būtų ir ižeidęs, ir nuraminęs. Jis apžiūrinėjo savo rankas. „Tai neįmanoma“, — kartojau mintyse, nors jau žinojau, kad tai tiesa.

— Puiki mintis, — pasakiniu aš, stengdamasi laimėti laiko.

Nieko nesupratau: tėvas kuris visuomet taip atkakliai priešinosi vedyboms ir neapkentė jokių grandinių, per vieną naktį ryžtasi... Tai apvers aukštyn kojom visą mūsų gyvenimą. Mes prarasim savo nepriklausomybę. Staiga pagalvojau apie mūsų gyvenimą trise, gyvenimą, išmintingos ir rafinuotos Anos įstatytą į vėžes, tą gyvenimą, kurio jai pavydėjau. Protingi, subtilūs draugai, malonūs, ramūs vakarai... Staiga pajutau neapykantą triukšmingoms vakarienioms, Pietų amerikiečiams, Elzėms. Mane apėmė pasididžiavimas, kad esu pranašesnė.

— Puiki, tikrai puiki mintis,—pakartojau aš ir nusišypsojau jiems.

— Žinojau, kad tau patiks, katinuk, — pasakė tėvas.

Jis nusiramino, visas nušvito. Išvargęs nuo meilės, tarsi atjaunėjęs Anos veidas buvo toks atviras, toks švelnus, kokio anksčiau niekad nebuvau mačiusi.

— Eikš čia, katinuk, — pasakė tėvas.

Jis ištiesė man abi rankas, prigludė mane prie savęs, prie jos. Aš kone klūpėjau prieš juodu; susijaudinę jie švelniai žiu-

rėjo į mane, glostė man plaukus. O aš be paliovos galvojau, kad galbūt šią akimirką keičiasi visas mano gyvenimas, o aš jiems, tiesą pasakius, tesu kačiukas, mažas meilus gyvulėlis. Aš jaučiau, kad juodu — aukščiau manęs, jungičuni praeities, ateities, ryšių, kurių nesuprantu ir kurie manęs nesaisto. Samoningai užsimerkiau, padėjau galvą jiems ant kelių, juokiausi kartu su jais, — vėl pasijutau savo vaidmeny. Pagaliau argi aš nebuvau laiminga? Ana¹ — puiki moteris, be jokių išskaičiavimų. Ji man vadovaus gyvenime, nuims nuo manęs bet kokią atsakomybę, kiek -enu atveju nurodys teisingą kelią. Aš tapsiu tobulybe, tėvas irgi, drauge su manim.

Tėvas nuėjo atnešti šampano. Man buvo šlykštu. Jis laimingas, tai, žinoma, svarbiausia, bet aš jį tiek kartų esu mačiusi laimingą dėl moters...

— Aš jūsų truputį bijojau, — pasakė Ana.

— Kodėl? — paklausiau.

Paklausęs jos kalbos, galėjai pamanyti, kad mano veto būtų sutrukdęs dviejų suaugusių žmonių vedybas.

— Maniau, kad bijote manęs, — pasakė ji ir nusijuokė.

Aš irgi nusijuokiau, nes tikrai jos truputį bijojau. Ji leido man suprasti, kad tai žino ir kad mano baimė nepagrįsta.

— Ar jums neatrodo juokingos tos senių vedybos?

— Jūs visai ne seniai, — pasakiau kiek galima įtikinamiau, nes tuo metu valso žingsniu su buteliu rankose grįžo tėvas.

Jis atsisėdo prie Anos, apkabino jos pečius. Ji palinko visu kūnu prie jo: pamačiusi tą judesį, nuleidau akis. Štai dėl ko ji sutiko tekėti už jo: dėl jo juoko, dėl tos tvirtos rankos, kuria gali pasikliauti, dėl jo energijos, temperamento. Keturiasdešimt metų, vienviečių baimė, galbūt paskutiniai jausmų protrūkiai... Aš niekad nežiūrėjau į Aną kaip į moterį; aš mačiau jos pasitikėjimą savimi, eleganciją, intelektą, bet niekada nė lašelio jausmingumo, silpnybės... Supratau, kaip didžiuojasi tėvas: išdidžioji, abejojanti Ana Larsan teka už jo. Ar jis ją myli, ar ilgai mylės? Kuo skiriasi jo jausmas Anai nuo to, ką jis jautė Elzei? Aš užsimerkiau, apkvaitusi nuo saulės. Sėdėjome trise terasoje, neišsakytų žodžių, slapto nerimo ir laimės apgaubti.

Elzė vis nesirodė. Netruko prabėgti savaitė. Septynios laimingos, niekuo nesudrumstos dienos — tik septynios. Mes kūrėme sudėtingus planus, kaip apstatysime butą, kokios laikysimės dienotvarkės. Mes su tėvu linksminomės, stengdamiesi kuo labiau užpildyti ateities dienas, nerūpestingai, kaip žmonės, kurie niekad nesilaikė jokios tvarkos. Bet argi mes tuo rimtai tikėjome? Argi tėvas tikrai ketino kiekvieną dieną pusę pirmos grįžti pietų, vakarienauti su šeima ir likti namie? Tačiau jis linksmai laidojo bohemiškus savo įpročius, liaupsino tvarką, miesčionišką, elegantišką, santūrų gyvenimą. Be abejo, jis kaip ir aš taip samprotavo vien teoriškai.

Tos savaitės įvykius mėgstu ir dabar prisiminti, norėdama viską pergyventi iš naujo. Ana buvo rami, patikli, be galo švelni, tėvas ją mylėjo. Matydavau, kaip rytais jie nusileidžia laiptais apsikabinę, linksmi juokdamiesi, įkritisiomis akimis, ir, prisiekiau, mielai būčiau sutikusi, kad taip tęstųsi visą gyvenimą. Vakare mes dažnai išsiruoidavome į pajūrį išgerti kokios nors kavinės terasoje aperityvo. Visur mus priimdavo kaip paprastą draugišką šeimą, ir man, jpratusiai vaikščioti dviese su tėvu ir matyti dviprasmiškus ar kupinus užuojautos žvilgsnius bei šypsenas, buvo malonu pasijusti vaidmeny, kuris tiko mano amžiui. Sutuočtūvės turėjo įvykti Paryžiuje, grįžus po atostogų.

Vargšą Sirilį gerokai suglumino pasikeitimai mūsų šeimoje. Bet tokia padori pabaiga jį džiugino. Mudu buriavome, kai norėdavom, bučiavomės, ir kartais, pajutusi jo lūpas prie savųjų, prisimindavau Anos veidą, kiek pavargusį jos veidą rytais, lėtus, tingius po meilės nakties judesius ir pavydėjau jai. Bučinių neilgam pakanka, ir, be abejo, jei Sirilis būtų mažiau mane mylėjęs, *ta pačią savaitę būčiau tapusi jo meiluže.*

Šeštą valandą mes grįždavome iš salų, Sirilis ištraukdavo valtį ant kranto. Namo eidavome per pušynėlį ir, norėdami sušilti, žaisdavome indėnus, lenktyniaudavome šokinėdami per kliūtis. Jis visada pavydavo mane prie pat namų, puldavo su pergalės šūksniu lūpose, parversdavo ant žemės, nubarstytos pušų spygliais, užlauždavo rankas ir bučiuodavo. Dar ir dabar pamenu tų uždususių bergždžių bučinių skonį, ir kaip plakė Sirilio širdis prie pat mano širdies unisonu su bangų mūša... Viens, du, trys, keturi — plaka širdis, ir į smėlių tylutėliai pleškena bangos — viens, du, trys... Viens — jis atgauna kvapą, bučinys tampa tvirtesnis, intymesnis, aš nebegirdžiu bangų mūšos, ir ausyse skamba vien greitas, tolygus mano pačios kraujo pulsavimas.

Vieną vakarą mus išskyrė Anos balsas. Sirilis gulėjo šalia manęs, mes buvome pusnuogiai, nužerti rausvų besileidžiančios saulės spindulių ir šešėlių; suprantu, kad tai galėjo Aną suklaidinti. Ji įsakmiai pašaukė mane.

Sirilis pašoko ant kojų ir, žinoma, susigėdo. Aš irgi atsistojau, tik daug lėčiau, nenuleisdama akių nuo Anos. Ji pasisuko į Sirilį ir tyliai, lyg jo nematytų, pasakė:

— Tikiuosi, daugiau nebesusitiksime.

Jis nieko neatsakė, pasilenkė prie manęs ir, prieš nueidamas, pabučiavo į petį. Šis jo poelgis, lyg nebylus pasižadėjimas, mane nustebino ir sujaudino. Ana įdėmiai žiūrėjo į mane rimtu ir abejingu žvilgsniu, tarsi galvodama apie ką kita. Tatai mane suerzino: jei galvoja apie ką kita, galėtų mažiau kalbėti. Aš priėjau prie jos, vien iš mandagumo apsimetusi sutrikusia. Ji automatiškai nuėmė man nuo kaklo pušies spyglį ir, rodė, tik dabar mane pamatė. Jos veidą pridengė ta puiki paniekos kaukė, ta nuovargio ir nepritarimo išraiška, kuri jai taip tiko, o mane baugino.

— Turėtumėt žinoti, kad tokios linksmybės paprastai baigiasi klinika, — pasakė ji.

Ji stovėjo ir kalbėjo nenuleisdama nuo manęs akių, ir man buvo be galo nesmagu. Ji buvo iš tų moterų, kurios gali kalbėti stovėdamos ir nejudėdamos. Aš sėdėčiau kėdsle, laikyčiau ką nors rankose, rūkyčiau cigaretę, sūpuočiau koją, žiūrėčiau, kaip ji su-pasi...

•f— Nereikia perdėti, — šypsodamasi pasakiau aš. — Mes su Siriliu tik bučiavomės, tai nesibaigs klinika.

— Aš jus prašau nebesusitikinėti su juo, — pasakė ji tokiu to-nu, tarsi aš būčiau melavusi. — Nesiginčykit: jums septyniolika metų, dabar aš už jus truputį atsakinga ir neleisiu, kad sugadin-tumėt sau gyvenimą. Be to, jums reikia mokytis, tuo ir bus už-imti jūsų popiečiai.

Ji nusišuko ir savo tingia eiseną nužingsniavo namų link. Iš siaubo stovėjau kaip įbesta. Ji galvoja taip, kaip kalba: visus ma-no argumentus, prieštaravimus ji išklausys va taip abejingai, o tai blogiau už panieką, tarsi manęs nebūtų, tarsi aš — ne Sesilė, kurią ji pažįsta nuo vaikystės, kurią jai vis dėlto turėtų būti sun-ku šitaip bausti, o kažkoks daiktas, kurį reikia pastatyti į vietą. Vienintelė mano viltis — tėvas. Jis reaguos kaip paprastai: „Koks ten berniukas, katinuk? Ar bent gražus ir sveikas? Saugokis iš-tvirkėlių, vaikuti“. Arba jis pasakys ką nors panašaus, arba galas mano atostogoms.

Vakarienė praėjo kaip košmaras. Anai nė į galvą nešovė min-tis man pasiūlyti: „Aš nieko nesakysiu tėvui, aš ne .skundikė, bet jūs pažadėsite mokytis“. Tokie susitarimai ne jos charakteriui. Tai mane ir džiugino, ir pykino — tada būčiau galėjusi ją niekin-ti. Bet ji ir dabar neprašė pro šalį ir, tik suvalgiusi sriubą, pri-siminė mūsų incidentą:

— Būtų gerai, Reimonai, kad duotumėt dukrai išmintingų pa-tarimų. Šį vakarą užklupau ją pušyne su Siriliu, ir neatrodo, kad jie būtų nuobodžiavę.

Tėvas, vargšelis, pamėgino viską nuleisti juokais:

— Ką aš girdžiu? O ką jie ten veikė?

— Aš jį bučiavau, — karštai sušukau, — o Ana pagalvojo...

— Aš ničnieko nepagalvojau, — nukirto Ana.—Bet manau,, kad kurį laiką jai būtų geriau nesimatyti su juo ir pasimokyti filosofijos.

— Vargšė mergytė, — pasakė tėvas. — Ar tas" Sirilis nors šau-nus vaikiną? ..

— Sesilė irgi šauni mergaitė, — tarė Ana. — Ir todėl man būtų labai nemalonu, jeigu ji patektų į bėdą. O turint galvoje, kad čia ji visiškai laisva ir nuolat su tuo berniuku, ir abu dykinėja, bė-dos neišvengsi. Jums taip neatrodo?

Išgirdusi šią „Jums taip neatrodo?“, pakėliau galvą: tėvas, visiškai suglumęs; nudelbė akis.

— Be abejo, jūsų tiesa, — pasakė jis. — Žinoma, apskritai tau reikėtų pasimokyti, Sesile. Tu juk nori išlaikyti filosofiją, ar ne?

— Man vis tiek, — trumpai atkirtau,

Jis pažvelgė į mane ir kaipmat nusuko žvilgsnį. Aš sutrikau. Supratau, kad nerūpestingumas — vienintelis jausmas, kuriuo grindėme savo gyvenimą, — neturi saviginos argumentų.

— Na štai, — pasakė Ana, paėmusi per stalą mano ranką, — jūs atsisakote laukinukės vaidmens ir imate vaidinti stropią moksleivę — tik mėnesį, visai nebaisu, ar ne?

Juodu žiūrėjo į mane ir šypsojosi: šitokiomis aplinkybėmis nepasigins. Atsargiai ištraukiau ranką:

— Ne, — pratariau, — labai baisu.

Aš tai pasakiau taip tyliai, kad jie neišgirdo, o gal nenorėjo išgirsti. Kitos dienos rytą aš sėdėjau prie vienos Bergsono frazės — praėjo keletas minučių, kol ją supratau: „Nors kokie įvairūs iš pirmo žvilgsnio atrodo faktai ir jų priežastys ir nors pagal elgesio taisyklės negalima spręsti apie daiktų esmę, mes visada semiamės jėgų žmonijos meilei iš generatyvinio žmonių giminės principo“. Aš pakartojau tą frazę iš pradžių tyliai, bijodama sudirginti save, paskui visu balsu. Įsistebeilijau į ją, susiėmusi rankomis galvą. Pagaliau aš ją supratau, bet likau tokia pat šalta ir bejėgė, kaip ir skaitydama pirmą kartą. Nebegalėjau tęsti toliau; aš skaičiau sekančias eilutes taip pat stropiai, kupina geriausių norų, bet staiga manyje viskas sukilo, ir aš kritau ant lovos. Pagalvojau apie Sirilį, kuris laukė manęs smėlėtoje įlankoje, apie švelnų valties lingavimą, mūsų bučinių skonį ir — apie Aną. Aš taip pagalvojau apie ją, kad krūtinėje ėmė daužytis širdis; atsisėdau lovoje, įtikinėdama save, kad tai kvaila ir siaubinga, kad aš tik lepūnėlė ir tinginė ir kad neturiu teisės taip galvoti. Bet prieš savo valią galvojau toliau: galvojau, kad ji kenksminga ir pavojinga ir kad ją reikia pašalinti iš kelio. Prisiminiau ką tik pasibaigusius pusryčius: sėdėjau už stalo, sukandusi dantis. Įskaudinta, persikreipusi iš pykčio, jaučiausi juokinga, apimta jausmo, kurį niekinu... Taip, tuo Ana ir buvo kalta: ji man trukdė mylėti save. Gamtos sukurta laimei, šypsenai, nerūpestingam gyvenimui, per ją įžengiau į sąžinės priekaištų ir graužaties pasaulį ir, visiškai neįpratusi analizuoti savo poelgių, galutinai jame pasimečiau. O ką ji man davė? Vertinau jos jėgą: ji norėjo mano tėvo ir gavo jį; ji pamažu ruošėsi padaryti mus, vieną — Anos Larsan vyrą, kitą — podukrą. Tai yra kultūringais, gerai išauklėtais ir laimingais žmonėmis. Ir ji tikrai privers mus būti laimingus. Aš puikiai mačiau, kaip lengvai mes, tokie nepastovūs, pasiduosime pagundai užsidaryti rėmuose, nusiimti bet kokią atsakomybę. Per daug jau didelė jos įtaka mums. Tėvas nebepriklauso man; jo sutrikęs, nugręžtas nuo manęs veidas prie stalo persekiojo, kankino mane. Vos neverkdama, galvojau apie ankstesnę

mūsų draugystę, apie tai, kaip mes juokdavomės mašinoje, paryčiais grįždami namo šviesėjančiomis Paryžiaus gatvėmis. Viskam atėjo galas. Aš irgi pakliūsiu jos įtakon, ji mane auklės ir formuos. Man net nereiks kentėti: ji veiks protingai, pasitelkdama ironiją, švelnumą, aš nesugebėsiu jai priešintis, o po pusmečio — ir nebenorėsiu.

Aš būtinai turiu suimti save į rankas, susigražinti tėvą ir anksčiau mūsų gyvenimą. Kokie žavūs man staiga pasirodė tie dveji linksmo ir netvarkingo gyvenimo metai, tie dveji metai, kurių taip lengvai atsisakiau anądien... Teisė galvoti, galvoti ne taip, kaip reikia, ar išvis beveik negalvoti, teisė gyventi, kaip patinka, būti tokiais, kaip patinka. Nesakau „būti pačia savimi“, nes esu tik medžiaga lipdymui, bet turėti teisę atmesti teikiamas formas.

Aš suprantu, kad mano nuotaikos pasikeitimą galima paaiškinti sudėtingais motyvais, kad galima man prikergti kokius tik nori kompleksus: kraujomaišiką meilę tėvui arba nesveiką aistrą Anai. Bet aš žinau tikrąsias priežastis: karštis, Bergsonas, Sirilis arba, tiksliau, jo nebuvimas. Aš mažiau apie tai iki pat vakaro, išgyvendama visą gamą nemalonių nuotaikų, kurias sukėlė mintis, kad mes Anos rankose. Aš nepratusi mąstyti, tai mane erzina. Prie stalo, kaip ir rytą, nepravėriau burnos. Tėvas jautė pareigą pasišaipyti:

— Mėgstu jaunimą už linksmumą... pokalbius...

Aš rūsčiai dėbtelejau į jį. Visiškai teisingai, jis mėgo jaunimą, su kuo gi kitu aš tiek šnekėdavau? Mes kalbėdavome apie viską: apie meilę, mirtį, muziką. Jis pametė mane, jis pats padarė mane beginklę. Žiūrėjau į jį ir galvojau: „Tu nebemyli manęs taip, kaip anksčiau, tu išduodi mane“, ir stengiausi be žodžių įteigti jam tą mintį; pergyvenau tikrą tragediją. Jis irgi pažiūrėjo į mane, staiga sunerimęs, galbūt suprato, kad tai nebe juokai ir kad mūsų darnus gyvenimas pavojuje. Jis sustingo su klausimu akyse. Ana atsisuko į mane:

— Jūs blogai atrodote, mane graužia 'sąžinė, kad priverčiau jus mokytis.

Aš neatsakiau, per daug nekenčiau savęs už dramą, kurią pradėjau ir kurios nebegalėjau sustabdyti. Baigėme vakarieniauti. Terasoje šviesos kvadrato, krintančiame nuo valgomojo lango, pamačiau, kaip Anos ranka su ilgais judriais pirštais pakilo ir suisirado tėvo ranką. Aš galvojau apie Sirilį, norėjau, kad jis ap-ⁱⁱⁱkabintų mane šioje terasoje, užtvindytoje mėnulio šviesos ir ci-^{lj}kadų svirpimo. Norėjau, kad mane glamonėtų, guostų, sutaikytų! su pačia savimi. Tėvas su Ana tylėjo: jų laukė meilės naktis, ma⁴ nės — Bergsonas. Pabandžiau pravirkti, sužadinti gailestį sau — veltui. Gailėjau Anos, tarsi jau būčiau buvusi tikra, kad laimėsiu.

ANTRA DALIS

Pirmas skyrius

Pati stebiuosi, kaip aiškiai nuo tos valandos viską prisimenu. Ėmiau atidžiau stebėti kitus, save. Betarpiškumas, vaikiškas egoizmas man visada buvo įprasta prabanga. Aš visada joje gyvenau. O štai tas keletas dienų mane taip sukrėtė, kad ėmiau mąstyti, stebėti save iš šalies. Patyriau visas autoanalizės kančias, bet, deja, taip ir nesusitaikiau su savimi. „Tai, ką aš jaučiu Anai, — galvojau, — kvaila ir niekinga, o išskirti ją su tėvu — žiauru." Bet pagaliau už ką aš save smerkiu? Aš esu aš ir turiu teisę patirti visu&Jausmus. Pirmą kartą mano asmenybė tarsi susidvejo, ir mane nepaprastai nustebino tas dvilypumas. Aš rasdavau pasiteisinimų, šnabždėdavau juos sau pačiai, manydavau esanti nuoširdi, bet staiga prabildavo kitas mano „aš", šaukdavo, kad apgaudinėju save, -sugriaudavo mano argumentus, nors jie ir atrodė nepriekaištingi. Ką gali žinoti, gal tas antrasis mano „aš" klaidino mane? Ar šitoks išvalgumas nebuvo didžiausia mano klaida? Valandų valandas praleisdavau savo kambary, svartsydamą, ar baimė ir priešiškus, kuriuos man dabar įkvepia Ana, turi pagrindą, o gal aš tik išlepinta, egoistiška mergytė, siekianti apgaulingos nepriklausomybės.

Tuo tarpu aš kasdien liesėjau, pliažė tik miegodavau, o prie stalo, pati to nenorėdama, įtemptai tylėjau, ir tai juos ėmė slėgti. Aš stebėjau Aną, sekiau kiekvieną jos judesį, valgydama ir te galvojau: „Pasisuko į ją — argi tai ne meilė, pati tikriausia meilė, kokios jis niekad nebepatirs? Štai šypsosi man, o akyse nerimas — kaipgi aš galiu pykti ant jos?" Bet staiga išgirdavau: „Kai grįšim namo, Reimonai..." ir, pagalvojusi, kad ji gyvens su mumis, išibraus į mūsų gyvenimą, visa išitempdavau. Ėmiau ižiūrėti joje apsukrią ir šaltą moterį. Aš galvodavau: „Jos širdis šalta, mūsų — karšta; ji valdinga, mes — nepriklausomi; ji abejinga, žmonės jos nedomina, mes trokštame bendrauti; ji santūri, mes — linksmi. Tik mes vieni du gyvi žmonės, ji su savo ramybe ilis tarp mūsų, atšils, išsiurbs po truputį mūsų šilumą ir nerūpestingumą, ji apvogs mus, ta gyvatė". Gyvatė, — kartočiau „š, — gyvatė. Ji man paduodavo duonos, ir tada, staiga atsikvošėjusi, mintyse sušukdavau: „Kokia kvailystė, juk tai Ana, protingoji Ana, kuri rūpinasi tavimi. Ji šalta, tokia jos natūra, čia nėra jokio išskaičiavimo; abejingumas ją saugo nuo šlykščių gyvenimo smulkmenų, tai taurumo požymis". Gyvatė... išbalusi nuo gėdos žiūrėdavau į ją ir mintyse maldaudavau atleisti man. Kartais ji sugaudavo mano žvilgsnį, ir jos veidą apniaukdavo nu-

stebimas, netikrumo jausmas, ji nutildavo žodžio vidury. Instinktyviai pažvelgdavo į tėvą, bet jo akyse matydavo tik susižavėjimą ar geismą, jis nesuprato jos nerimo priežasties. Pagaliau dėl mano kaltės atmosfera pasidarė nepakeliama, ir aš nekenčiau savęs už tai.

Tėvas kentėjo tiek, kiek išvis jis galėjo kentėti tokioj padėty. Tai yra menkai, nes buvo beprotiškai išimylėjęs Aną, beprotiškai didžiavosi ir džiaugėsi, ir tuo tik tegyveno. Ir vis dėlto vieną dieną, kai išsimaudžiusi snūduriavau plažėje, jis atsisėdo šalia ir ėmė žiūrėti į mane. Jutau jo sunkų žvilgsnį. Ketinau atsisėdėti ir linksmai — jau pripratau apsimetinėti! — pakviesti jį maudytis, bet jis padėjo ranką man ant galvos ir gailiu balsu prabilo:

— Ana, pažiūrėkite į tą žiogą — vieni kauliukai. Jeigu tai nuo mokymosi — bala jo nematė.

Jis manė; kad viskas susiklostys gerai, ir, be abejo, jei būtų pasakęs tai prieš dešimt dienų, viskas būtų buvę kaip reikiant. Bet dabar aš per daug toli buvau nuėjusi, ir popietinės darbo valandos manęs nebejaudino — po Bergsono neatverčiau nė vieno? knygos.

Priėjo Ana. Aš gulėjau kaip gulėjusi ant pilvo smėlyje ir įdėmiai klausiausi jos tylių žingsnių. Ji atsisėdo kitapus manęs ir sumurmėjo:

— Tikrai, darbas jai ne į kūną. Bet būtų geriau, kad ji tikrai mokytųsi, užuot sukusi ir sukusi po kambarį...

Aš atsigrėžiau, pažiūrėjau į juos. Iš kur ji žino, kad aš nesimokau? Gal ji atspėja, net ką aš galvoju, iš jos dar ne to gali sulaukti. Si mintis mane išgaudino.

— Aš visai nesuku po kambarį,— užginčijau aš.

— Gal tu ilgiesi to berniuko? — paklausė tėvas.

— Ne! , •

Truputį melavau. Bet aš tikrai neturėjau laiko galvoti apie •Sintį.

• — Ir vis dėlto tu blogai j'autiesi, — griežtai pas'akė~ tėvas. — Matot, Ana? Kaip'viščiukas, kurį išdarinėjo it padėjo kepti saulėje.

— Sesile, mano mergyte, — pasakė Ana. — Suimkit save į rankas. Nors kiek pasimokykit ir daugiau valgykit. Tas egzaminas labai svarbus...

— Man nuspjaut ant to egzamino, — surikau aš, — suprantat, nuspjaut!

Kupina nevilties pažiūrėjau tiesiai į veidą, tegu supranta, kad tai daug svarbiau negu egzaminas. Aš norėjau, kad ji pasiteirautų: „Tai kas yra?“, kad apipiltų mane klausimais, priverstų viską išsipasakoti. Ir tada ji įtikintų mane, įteigtų, ką tik nori, ir manęs nebegrąžtų ir nebeslėgtų tokios mintys. Ji įdėmiai žiūrėjo į mane savo tamsiai mėlynomis lūkesčio ir priekaištų pil-

nomis akimis. Ir aš supratau, kad ji niekad nė nepagalvos mane klausinėti, neduos man išlieti širdies, jai net į galvą neateis tokia mintis — ji mano, kad taip nedaroma. Ji net neišivaizduoja, kokios mintys mane ėda, o jei ir išivaizduotu — reaguotų abejingai, su panieka. Niekito jos ir nevertos. Ana visada tiksliai žino daiktų vertę. Štai kodėl mes niekada nerasime bendros kalbos.

Aš vėl kritau ant žemės, prisiglaudžiau skruostu prie švelnaus karšto pliažo smėlio, atsidusau, suvirpėjau. Ant pakaušio nusi-leido rami ir tvirta Anos ranka, valandėle palaikė mane prispau-dusi, kol man liovėsi nervinis drebulys.

— Nekomplikuokite gyvenimo, — pasakė ji. — Jūs buvote to-kia patenkinta ir judri, visada elgėtės beatodairiškai, dabar ėmė-te protauti, tapote liūdna. Tai ne jūsų vaidmuo.

— Žinau, — atsakiau. — Aš — jauna besmegenė būtybė, svei-ka, linksma ir kvaila.

— Eime pietauti, — pasakė ji.

Tėvas jau nuėjo, jis negalėjo pakęsti tokių kalbų; pakeliui jis paėmė mano ranką ir ėjo laikydamas ją savojoje. Jo ranka buvo tvirta ir visada teikė man paguodą: ji šluostė man ašaras, kai pirmą kartą nusivyliau meile, ji laikė mano ranką, kai bū-davom ramūs ir niekas nedrumstė mūsų laimės, ji slapčia bičiu-liškai suspausdavo manąją, kai springdavom juoku. Aš matyda-vau tą ranką ant vairo ar laikančią raktus vėlyvą naktį, kai sun-kiai pataikydavo į užraktą, matydavau ją ant moters peties ar cigarečių dėžutės, — dabar ši ranka nebegalėjo man padėti. Aš stipriai ją suspaudžiau. Tėvas pažiūrėjo į mane ir nusišypsojo.

Antras skyrius

Praėjo dvi dienos: aš sukau ir sukau po kambarį ir galutinai išsekau. Mane persekiojo įkyri mintis: Ana padarys perversmą mūsų gyvenime. Aš nesistengiau pasimatyti su Siriliu: jis paguos-tų mane, duotų žiupsnelį laimės — aš šito nenorėjau. Man netgi teikė šiokią tokią pasitenkinimą neišsprendžiami klausimai, kurie knibždėte knibždėjo mano galvoje, praeities dienų prisiminimai, ateities baimė. Užėjo karščiai; mano kambarys uždarom langinėm skendėjo prietemoje, bet ir tai negelbėjo nuo nepakeliamos slo-gios drėgnos tvankos. Aš tysodavau lovoje, atmetusi galvą, iš-meigusi akis į lubas, ir tik retkarčiais pajudėdavau, ieškodama vėsesnės paklodės vietos. Aš nemiegodavau, lovos kojūgaly tu-rėjau patefoną ir vieną po kitos dėjau plokšteles — be melodijos, su aiškiu ritmu. Daug rūkiau, jaučiausi dekadente, ir man tai patiko. Bet tas žaidimas negalėjo manęs apgauti: man buvo liūd-na, aš visiškai nežinojau, ką daryti.

Vieną popietį į mano duris pasibeldė kambarinė ir paslaptin-ga mina pasakė, kad „apačioje kai kas laukia“. Aš tuoj pat pa-

maniau, kad Sirilis. Nusileidau žemyn, bet radau ne jį. Ten buvo Elzė. Ji karštai suspaudė man rankas. Aš žiūrėjau į ją, nustebinta jos grožio. Dabar ji buvo lygiai, šviesiai nudegusi, rūpestingai pasidažiusi ir susišukavusi ir atrodė akinančiai jauna.

— Atėjau savo daiktų, — pasakė ji. — Chuanas neseniai nupirko keletą suknelių, bet vis tiek negana.

Valandėlę galvojau, iš kur atsirado tas Chuanas, bet nepaklausiau. Aš apsidžiaugiau pamačiusi Elzę: ją gaubė išlaikytinės, barų, lengvabūdiškų vakarėlių atmosfera, kuri man priminė ankstesnį laimingą gyvenimą. Pasakiau, kad man malonu ją matyti, ir ji ėmė įtikinėti mane, kad mes visada kuo puikiausiai supratom viena kitą, nes tarp mūsų daug bendro. Aš nežymiai krūptelėjau, bet neparodžiau to ir pasiūliau jai užėti pas mane — nereikės susitikti su tėvu ir Ana. Kai paminėjau tėvą, ji nejučiom vos vos krestelėjo galva, ir aš pagalvojau, kad ji, galimas dalykas, vis dar jį myli... nežiūrint Chuano ir jo suknelių. Ir dar pagalvojau, kad prieš tris savaites to krestelėjimo nebūčiau pastebėjusi.

Mano kambary ji ėmė karštai pasakoti apie tą svaiginantį aukštuomenės gyvenimą, į kurį ji dabar pateko. Aš klausiau ir jaučiau, kad mano galvoje gimsta neaiškos keistos mintys, kurias tam tikra prasme įkvėpė nauja jos išvaizda. Pagaliau ji nutilo, gal todėl, kad aš nepalaikiau kalbos, pavaikščiojo po kambarį ir neatsigręždama abejingu tonu paklausė, ar „Reimonas laimingas“. „Vienas — nulis mano naudai“, — pagalvojau aš ir kaipmat supratau kodėl. Mano galvoje kilo daugybė sumanymų, daugybė planų, aš pasijutau prislėgta ankstesnių argumentų naštos. Ir tuoj pat supratau, ką turiu atsakyti.

— „Laimingas!“ Per stipriai pasakyta! Tiesiog Ana stengiasi jam tai įteigti. Labai apsikri moteris.

— Labai! — atsiduso Elzė.

— Niekad neatspėtumėt, ko ji pasiekė... Ji išteka už jo...

Elzė atsisuko į mane, persikreipusiu iš siaubo veidu:

— Išteka? Reimonas, Reimonas nori vesti?

— Taip, — pasakiau aš. — Reimonas žada vesti.

Staiga man užėjo toks juokas, kad vos neuždusau. Rankos ėmė drebėti. Elzė atrodė tokia sutrikusi, tarsi aš būčiau jai smogusi per veidą. Reikėjo neduoti jai laiko pagalvoti, prieiti prie išvados, kad, šiaip ar taip, jo amžiaus žmogui tai natūralu, juk jis negali visą laiką gyventi su demimondo mergšėmis. Aš pasilenkiau ir, prislopinusi balsą, kad būtų išpūdingiau, pasakiau:

— Negalima leisti, kad tai įvyktų, Elze. Jis jau kenčia. Tai visiškai neįmanoma, jūs pati puikiai suprantat.

— Žinoma, — pasakė ji.

Ji buvo kaip apkerėta — aš vos laikiausi nesusijuokusi, mane vis labiau krėtė drebulys.

— Aš jūsų laukiau,— tęsiau aš. — Tik jūs pajėgi varžytis su Ana. Čia reikalinga jūsų klasės moteris.

Ji aiškiai troško patikėti mano žodžiais.

— Bet jeigu tuokiasi, vadinasi, myli ją, — prieštaravo ji.

— Liaukitės, — pasakiau švelniu balsu, — jis myli jus, Elze. Nemėginkite manęs įtikinėti, kad to nežinote.

Mačiau, kaip ji ėmė mirksėti, nusisuko, slėpdama džiaugsmą, viltį, kurią aš pasėjau. Mane apėmė įkvėpimas, aš puikiai jaučiau, ką turiu sakyti.

— Suprantate, — kalbėjau aš, — ji prisiviliojo jį šeimos židinio idilija, dorovingu gyvenimu, ir štai jis užkibo ant meškerės.

Mano žodžiai slėgė mane pačią... Nes, tiesą pasakius, jie išreiškė mano tikruosius jausmus, žinoma, primityvia ir grubia forma, bet jie visiškai atitiko mano mintis.

— Jeigu jie susituoks, mūsų visų trijų gyvenimas bus sugriautas, Elze. Reikia apginti mano tėvą, juk tai didelis vaikas... Didelis vaikas...

„Didelis vaikas“, — karštai kartočiau aš. Visa tai gerokai priminė melodramą, bet gražios žalsvos Elzės akys jau apsitraukė gailesčiu. Užbaigiau kaip malda:

— Padėkite man, Elze. Dėl savęs, dėl mano tėvo, dėl judviejų meilės...

„...ir dėl sniego žmogučių“, — užbaigiau mintyse.

— Bet ką gi aš galiu padaryti? — paklausė Elzė. — Man atrodo, tai neįmanoma.

— Jei jums atrodo neįmanoma, tada, žinoma, nieko nepadarysi, — tarčiau, kaip sakoma, slopiu balsu.

— Tai kekšė! — sumurmėjo Elzė.

— Tiksliai, — pasakiau aš ir šikart pati nusisukau.

Elzė akyse pražydo. Iš jos pasityčiojo, ji dar parodys tai intrigantei, ko verta ji, Elzė Makenbur. Mano tėvas ją myli, ji tai visuomet žinojo. Ji taip pat, nes Chuanas nepajėgė užtemdyti Reimono žavesio. Ji, žinoma, jam nekalbėjo apie šeimos židinį, bet užtai nors nebuvo įkyri, nemėgino...

— Elze, — pasakiau aš, nebegalėdama ilgiau kęsti. — Eikite pas Sirilį ir mano vardu paprašykite jų namuose prieglobsčio. Su motina jis susitars. Pasakykite, kad rytoj rytą aš ateisiu pas jį. Trise viską ir aptarsim.

Tarpdury dėl juoko pridūriau:

— Jūs kovojate už savo laimę, Elze.

Ji kuo rimčiausiai linktelėjo pritardama, tarsi nebūtų turėjusi gero tuzino los laimės variantų, — tiek, kiek ir vyrų, kurie ją išlaikė. Žiūrėjau, kaip ji eina, saulės nutvieksta, savo įprastu šokėjos žingsniu. Nepraeis nė savaitė, ir mano tėvas vėl jos užsigeis.

Buvo pusė keturių: tėvas tikriausiai miega Anos glėbyje. Ji pati pusnuogė, patenkinta, drybso lovoje, malonumo, laimės, karščio iškankinta, ir, be abejo, taip pat miega... Skubiai ėmiau kurti planus, nė nebandydama susimąstyti apie save. Neprisėsdama siuvau po kambarį,ėjau prie lango, mesdavau akį į ramią, be

vienos bangelės jūrą, skalaujančią smėlėtą krantą, grįždavau prie durų ir vėl droždavau prie lango. Buvau užimta sudėtingiausiais apskaičiavimais, sugalvodavau begalę kontrargumentų ir vieną po kito juos sutriuškindavau; niekad nemaniau, kad toks išradin-gas ir nuovokus žmogaus protas. Jaučiausi pavojinga ir apsikri, ir prie nepasitenkinimo, apėmusio mane nuo pat pokalbio su El-ze pradžios, prisidėjo išdidumo, vidinės harmonijos ir vienatvės jausmas.

Ar verta dar kalbėti, kad viskas išgaravo, kai atėjo laikas maudytis. Man nedavė ramybės sąžinės balsas, aš nėriausi iš kai-lio, norėdama išpirkti savo kaltę Anai. Nešiau jos krepšį, puoliau paduoti chalata, kai ji išlipo iš vandens, buvau tikras paslaugu-mo išikūnijimas, apipyčiau ją meiliais žodžiais; toks staigus mano pasikeitimas po tiek dienų tylos ją nustebino, net nudžiugino. Tėvas buvo sužavėtas. Ana dėkojo man šypsena, linksmai atsa-kinėjo į klausimus, o mano ausyse skambėjo: „Tai kekšė!“ — „Tiksliai“. Kaip aš galėjau taip pasakyti, klausyti kvailų Elzės kalbų? Rytoj pat liepsiu jai išvažiuoti, pasakysiu, kad apsirikau. Viskas liks kaip buvę, ir kodėl man pagaliau neišlaikius to eg-zamino? Bakalauro laipsnis tikriausiai naudingas dalykas.

— Ar ne tiesa?

Aš paklausiau Aną:

— Bakalauro laipsnis — naudingas dalykas, tiesa?

Ji pažiūrėjo į mane ir ėmė juoktis. Aš — irgi, laiminga, ma-tydama ją tokią linksmą.

— Jūs nepakartojama, — pasakė ji.

Tikra tiesa, aš nepakartojama, o jeigu ji dar žinotų, ką esu sumaniusi! Nesitveriau kailyje — taip norėjau jai viską papasa-koti, kad ji pamatytų, jog esu tikrai nepakartojama. Įsivaizduoki-te, į kokią komediją įvėliau Elzė! Ji apsimes išsimylėjusi Sirilį, gyvens pas juos, mes matysime juos plaukiojam¹ valtimi, susitik-sime miške, ant jūros kranto. Elzė vėl išgražėjo. O, žinoma, ji negali lygintis su jumis, bet tai graži, žydinti būtybė, į kurią gat-vėje gręžiojasi vyrai. Mano tėvas ilgai netvertų: jis niekad ne-sutiktų, kad graži moteris, kuri jam priklausė, taip greitai gautų kitą, ir dar, galima sakyti, jo akyse. Ypač vyrą, jaunesnį už jį. Matote, Ana, jis, nors jus ir myli, labai greitai vėl jos užsigeistų, norėdamas patenkinti savimeilę. Jis didelis garbėtroška, o gal ne-pasitiki savimi, ką gali žinoti. Elzė, mano nurodymu, padarytų viską taip, kaip reikia. Vieną gražią dieną jis jus apgautų, o jūs to nepakeltumėt, ar ne? Jūs ne iš tų moterų, kurios dalijasi su kita. Vadinasi, išvažiuotumėt, šito aš ir siekiau. Taip, tai kvai-la, aš pykau ant jūsų dėl Bergsono, dėl karščio; įsivaizdavau, kad... Aš net nedrįstu jums pasakyti ką, per daug jau abstraktu ir juokinga. Dėl to egzamino aš galėjau supykinti mus su jumis, jumis, motinos bičiule, mūsų drauge. O vis dėlto bakalauro laips-nis — geras dalykas, ar ne tiesa?

— Ar ne tiesa?
— Kas — ar ne tiesa? — paklausė Ana. — Kad bakalauro laipsnis — geras dalykas?
— Taip, — atsakiau aš.

Apskritai neverta jai pasakoti, tikriausiai nesuprastų. Yra dalykų, kurių ji, Ana, nesupranta. Aš šokau į vandenį ir nuplaukiau paskui tėvą, ėmiau grumtis su juo, vėl pajutau, kaip malonu žaisti, plaukioti, turėti ramią sąžinę. Rytoj aš persikraustysiu į kitą kambarį, įsitaisysiu palėpėje su savo vadovėliais. Bergsono, aišku, neimsiu — reikia turėti saiką! Kiekvieną dieną po geras dvi valandas įtempto darbo, — tylą, niekas netrukdo, rašalo, popieriaus kvapas. O spalio mėnesį — sėkmingai išlaikyti egzaminai, juokiasi nustebintas tėvas, giria Ana, įteikiamas diplomas. Aš tapti protinga, išsilavinusi, kiek abejinga, kaip Ana. Ką gali žinoti, gal aš labai gabi... Juk sugebėjau per penkias minutes sukurti logišką planą, šlykštų, aišku, bet logišką. O Elzė! Akies mirksniu priverčiau ją paklusti man, pažadinusi jos tuštybę, jausmus, o juk ji buvo atėjusi pasiimti daiktų. Tarp kitko, įdomu: aš nusižiūrėjau silpnąją Elzės vietą, nusitaikiau ir, prieš pradėdama kalbėti, tiksliai apskaičiavau šūvį. Pirmą kartą pajutau šį neapšakomai malonų jausmą: perprasti žmogų, pamatyti jo silpnybes, sužinoti, kas dedasi jo širdyje, ir smogti į skaudamą vietą. Atsargiai, tarsi nuspausdama pirštu spyruoklę, pabandžiau šį tą apčiuopti, ir spyruoklė tučtuojau pakluso. Pataikiau! Aš šito nebuvau patyrusi, nes esu per daug impulsyvi. Jei kada ir paliesdavau kieno nors jautrią vietą, tai tik netyčia. Ir štai man atsivėrė visas stebuklingas žmogaus refleksų mechanizmas, žodžio galia... Kaip gaila, kad suradau jį per mėlą. Vieną dieną ką nors rimtai pamilsiu ir šitaip atsargiai, švelniai, virpančia ranka užčiuopsiu kelią į jo širdį.

Trečias skyrius

Kitą rytą, eidama į vilą, kur gyveno Sirilis, nebebuvau taip įsitikinusi savo intelekto jėga. Per vakarienę, švęsdama išgijimą, daug išgėriau ir apsvaigau. Įtikinėjau tėvą, kad rašysiu darbą iš literatūros, bendrausiu su eruditais, tapsiu įžymia ir nuobodžia dama. O jam teks panaudoti visas reklamos galimybes ir skandalingai mane išgarsinti. Vienas per kitą kūrime absurdiškus planus ir kvatojome kaip patrakę. Ana irgi juokėsi, bet ne taip garsiai, kiek atlaidžiai. O kartais, kai mano išgarsėjimo planai peržengdavo literatūros ar paprasčiausio padorumo ribas, jos juokas visai nutildavo. Bet tėvas buvo toks laimingas, kad tie kvaili juokai mus vėl suartino, todėl Ana nieko nesakė. Galų gale jie mane paguldė į lovą, apklojo. Aš jiems karštai dėkojau, vis klausinėjau: „Ką aš veikčiau be jūsų?“ Tėvas tikrai nežinojo

ką, bet Ana, rodos, turėjo tuo klausimu gana rūsčią nuomonę. Aš maldavau ją pasakyti, ir ji jau pasilenkė prie manęs, bet aš ėmiau ir užmigau. Naktį man pasidarė bloga. O rytą, kai atsibudau, buvo taip negera, kaip niekad gyvenime, nors ir esu patyrusi nelengvų rytmečių. Blausia galva, sunkia širdimiėjau į pušynėlį, nematydama nei rytmetinės jūros, nei klykaujančių žuvėdrų.

Sirilis laukė prie sodo vartelių. Jis puolė prie manęs, apkabino, stipriai prispaudė prie kiutinės, murmeldamas padrikus žodžius:

— Brangioji, aš taip jaudinausi... Taip ilgai... Aš nežinojau, kas tau, gal ta moteris tave kankina... Aš nemaniau, kad galiu taip kentėti... Kiekvieną popietį plaukiodavau po įlanką... Aš nemaniau, kad taip tave myliu...

— Aš irgi, — atsakiau aš.

Tikrai nustebau ir susijaudinau. Buvo apmaudu, kad man taip negera, kad negaliu jam išsakyti savo jausmų.

— Tu tokia išbalusi, — kalbėjo jis. — Dabar aš pats rūpinsiuos tavimi, nebeleisiu, kad tave skriaustų.

Jo žodžiuose atpažinau Elzės vaizduotę. Paklausiau Sirilio, kaip Elzę sutiko jo motina.

— Aš pristačiau ją kaip savo bičiulę, našlaitę, — atsakė Sirilis. — Bet ji miela, ta Elzė. Ji man viską papasakojo apie tą moterį. Keista, toks subtilus, kilmingos moters veidas, o elgiasi kaip paskutinė intrigantė.

— Elzė smarkiai perdeda, — vangiai paprieštaravau. — Aš kaip tik ketinau jai pasakyti, kad...

— Aš irgi noriu tau šį tą pasakyti, — nutraukė mane Sirilis. — Sesile, aš noriu vesti tave.

Akimirką mane apėmė panika. Reikia kažką daryti. Jeigu man nebūtų taip bloga...

— Aš myliu tave, — kalbėjo Sirilis, alsuodamas man į plaukus. — Mesiu teisę, man siūlo gerą vietą... pas dėdę... Man dvidešimt šešeri, aš nebe vaikėzas, aš kalbu rimtai. O ką tu pasakysi?

Beviltiškai stengiausi sugalvoti kokią gražią neaiškią frazę. Nenorėjau tekėti už jo. Mylėjau jį, bet nenorėjau tekėti už jo. Aš už nieko nenorėjau tekėti, aš buvau pavargusi.

— Tai neįmanoma, — sumurmėjau aš. — Mano tėvas...

— Su tavo tėvu aš susitarsiu, — pasakė Sirilis.

— Ana nenorės, — pasakiau aš. — Ji mano, kad aš dar vaikas. O ką pasakys ji, tą pasakys ir tėvas. Aš taip pavargau, Sirili. Nuo visų tų rūpesčių aš vos pastoviu ant kojų, sėskime. Štai ir Elzė.

Elzė su chalatu leidosi laiptais, gerai pailsėjusi ir žydinti. Jaučiausi blanki ir išsekusi. Jie buvo tokie sveiki, skaistūs, energingi, ir mano nuotaika visai sugedo. Aš atsisėdau. Elzė šokinėjo aplink mane, tarsi būčiau ištrūkusi iš kalėjimo.

— Kaip laikosi Reimonas? — paklausė ji. — Ar žino, kad aš čia?

Ji šypsojosi laiminga kaip moteris, kuri atleido, kuri turi vilties. Aš negalėjau pasakyti jai, kad tėvas ją pamiršo, o jam — kad netekėsiu už jo. Aš užsimerkiau, Sirilis nuėjo kavos. Elzė kalbėjo nesustodama, ji aiškiai žavėjosi nepaprastu mano išvalgumu, ji visiškai pasiklovė manimi. Kava buvo labai stipri, labai kvapni, saulė mane kiek atgaivino.

— Veltui laužiau galvą — nematau jokios išeities, — pasakė Elzė.

— Nėra išeities, — pasakė Sirilis. — Jinai jį sužavėjo, jis visas jos valioje, nieko nepadarysi.

— Kodėl? — paklausiau aš. — Yra vienas būdas. Jūs neturite vaizduotės.

Mano savimeilę glostė jų dėmesys mano žodžiams: juodu dešimčia metų vyresni už mane ir nieko negali sugalvoti!

— Reikia išmanyti psichologiją, — nerūpestingai pasakiau aš.

Kalbėjau ilgai, išdėsčiau savo planą. Jiems kilo tos pačios abejonės, kaip man vakar vakare, aš jaučiau nepaprastą pasitenkinimą, išsklaidydama jas. Šnekėjau, kad šnekėčiau, ir, stengdamasi juos įtikinti, pati užsidegiau. Aš įrodžiau jiems, kad tai įmanoma. Dabar reikėjo įkalbėti, kad nederą to daryti, bet aš neberadau tokių logiškų argumentų.

— Nepatinka man tos gudrybės, — pasakė Sirilis. — Bet jeigu tai vienintelis kelias vesti tave — sutinku.

— Tiesą pasakius, Ana čia niekuo dėta, — aiškinau aš.

— Jūs puikiai žinote, jeigu ji liks pas jus, jūs ištekėsite už to, už ko ji panorės, — pasakė Elzė.

Tikriausiai jos tiesa. Įsivaizdavau, kaip man sukanka dvidešimt metų ir Ana pristato vaikina, irgi su bakalauro laipsniu, kurio laukia puiki ateitis, protingą, ramų, be abejo, ištikimą. Taigi beveik Sirilį. Mane suėmė juokas.

— Nesijuok, būk gera, — pasakė Sirilis. — Sakyk, kad pavydėsi, kai aš apsimetinėsiu mylįs Elzė. Kaip tau galėjo šauti tokia mintis, juk tu myli mane?

Jis kalbėjo pašnibždomis. Elzė kukliai pasišalino. Aš žiūrėjau į nudegusį energingą Sirilio veidą, tamsias jo akis. Jis mylėjo mane — tai žadino keisius jausmus. Prie pat savęs mačiau papurtusias nuo geismo jo lūpas... Kokia aš intelektualė! Jis truputį palenkė veidą, mūsų lūpos suartėjo ir susiliejo. Aš sėdėjau atsimerkusi, prie mano lūpų — kietai prispaustos karštos jo lūpos; jos kiek virpėjo, jis dar labiau prisispaudė tramdydamas virpulį, paskui jo lūpos prasivėrė, bučinys atgijo, iškart pasidarė valdingas, įsakmus, net per daug... Aš supratau, kad daug labiau tinku bučiuotis su vaikinu saulėje, negu rašyti mokslinį darbą. Uždususi kiek atsitraukiau.

— Sesile, mes privalome būti kartu. Aš suvaidinsiu tą komediją su Elze.

Aš galvojau, ar teisingai viską apskaičiavau. Aš buvau tos komedijos siela, režisierė. Kiekvieną akimirką galėjau ją nutraukti.

— Keistos mintys ateina tau į galvą, — pasakė Sirilis, šypsodamasis vien lūpų kraštelio: viršutinė jo lūpa pakilo, ir jis tapo panašus į banditą, gražuolį banditą...

— Pabučiuok mane, — sušnibždėjau aš, — greitai pabučiuok.

Šitaip aš užviriau tą komediją. Prieš savo valią, iš lengvabūdiškumo ir smalsumo. Kartais man atrodydavo, kad būtų buvę geriau, jei būčiau tai padariusi sąmoningai, žiauriai, su neapykanta... Tada nors būčiau galėjusi kaltinti save, save, o ne tingumą, saulę ir Sirilio bučinius.

Po valandos, gana pabjurusia nuotaika, atsisveikinau su samokslininkais. Aš galėjau guostis daugybe argumentų: pavyzdžiui, mano planas pasirodys netikęs, o tėvo aistra Anai tokia stipri, ir jis liks jai ištikimas. Be to, nei Sirilis, nei Elzė nieko nepadarys be manęs. Aš visuomet rasiu pretekstą nutraukti vaidinimą, jei pastebėsiu, kad tėvas kimba ant kabliuko. Bet juk įdomu pabandyti, pasitikrinti, ar mano psichologiniai apskaičiavimai teisingi, ar ne.

O, be to, Sirilis myli mane, Sirilis nori mane vesti: ši mintis palaikė mano džiaugsmingą nuotaiką. Jeigu jis galėtų palaukti vienus kitus metus, kol tapsiu pilnametė, aš sutikčiau tekėti už jo. Aš jau išsivaizdavau, kaip gyvenu su Siriliu, miegu kartu su juo ir mes niekada nesiskiriame. Kiekvieną sekmadienį pietaujame su Ana ir tėvu, darnia sutuoktinių pora, o gal net su Sirilio motina — būtų tikri šeimyniniai pietūs!

Sutikau Aną terasoje, einančią į plažą pas tėvą. Ji pasižiūrėjo į mane ironišku žvilgsniu, kaip žiūrima į žmones, kurie vakare buvo stipriai išgėrę. Aš paklausiau, ką ji norėjo man pasakyti vakar, kai užsnūdau, bet ji juokdamasi išsisuko, sakydama, kad aš išsižeisiu. Tėvas išlipo iš vandens, raumeningas, plačių pečių — jis man pasirodė nuostabus. Aš maudžiausi su Ana, ji lėtai plaukiojo, iškėlusį galvą virš vandens, kad nesušlaptų plaukai. Paskui visi trys išsitiesė smėlyje nugara į saulę, aš vidury, jie iš kraštų, ramūs ir patenkinti.

Va dabar įlankos tolyje pasirodė, iškėlusį visas bures, valtis. Tėvas pirmasis ją pamatė.

— Tas vargšas Sirilis neišlaikė, — pasakė jis juokdamasis. — Ana, atleidžiame jam? Iš esmės, jis šaunus vaikinąs.

Aš pakėliau galvą, jausdama pavojų.

— Ką jis daro? — nustebo tėvas. — Lenkia įlanką? O, bet jis ne vienas...

Dabar ir Ana pakėlė galvą. Valtis praplaukė pro mus, aplenkdamą įlanką. Aš įžiūrėjau Sirilio veidą, mintyse meldžiau, kad kuo greičiau nešdintųsi tolyn. Krūptelėjau, išgirdusi tėvo šūksnį. O juk jau por minučių laukiau jo:

— Bet... bet juk tai Elzė! Ką ji ten veikia?

Jis atsisuko į Ana.

— Nuostabi merga! Aišku, apsuko galvą vargšui vaikui ir buvo mielai senosios ponios priimta.

Bet Ana jo nesiklausė. Ji žiūrėjo į mane. Mūsų akys susidūrė, ir aš, degdama iš gėdos, iširausiau veidu į smėlį. Ji ištiesė ranką, sugniaužė man kaklą.

— Pažiūrėkit į akis. Jūs pykstat ant manęs?

Aš atsimerkiau. Pamačiau jos veidą prie pat savęs: akyse — nerimas, kone maldavimas. Pirmą kartą ji žiūrėjo į mane kaip į jaučiančią ir maistančią būtybę, ir tai atsitiko tą dieną, kai... Aš sudejavau, staigiai pasisukau į tėvą, norėdama nusikratyti jos rankos. Jis žiūrėjo į valtį.

— Vargšė mergaitė, — kalbėjo tylus Anos balsas. — Vargšė Sesilė, čia dalis ir mano kaltės, tikriausiai aš neturėjau būti tokia griežta... Bet patikėkite, aš nenorėjau suteikti jums skausmo.

Ji švelniai glostė man plaukus, pakaušį. Aš nė nekrustelėjau. Jaučiausi panašiai kaip atoslūgio metu, kai smėlis bėga iš po kojų — mane apėmė toks stiprus pralaimėjimo, švelnumo troškimas, kad jo nesulyginsi su kitais mano patirtais — pykčio ar geismo — jausmais. Liautis vaidinus komediją, patikėti Anai visą savo gyvenimą, atiduoti savo likimą į jos rankas. Niekados manęs nebuvęs apėmęs toks neįveikiamas beribis silpnumas. Aš užsimerkiau. Man atrodė, kad nustoja plakti širdis.

Ketvirtas skyrius

Tėvas neparodė jokių kitų jausmų, tik nustebo. Kambarinė jam papasakojo, kad Elzė buvo atėjusi daiktų ir tuoj pat išėjo. Kažkodėl nepasakė, kad mudvi matėmės. Tai buvo vietinė moteris, kaimietė, romantiškos mąstysenos, ir mūsų santykiai jai turėjo atrodyti gana pikantiški. Juoba kad jai teko pernešinėti daiktus iš kambario į kambarį, kai keitėsi jų gyventojai.

Tėvas ir Ana, sąžinės graužiami, buvo dėmesingi man ir geri; pradžioje tai labai vargino, bet greitai ėmė patikti. Tiesą pasakius, nejaučiau jokio malonumo visą laiką matydama Sirilį ir Elzę apsikabinusius ir, kaip atrodė, visiškai patenkintus vienas kitu, nors ir pati buvau tai sumaniusi. Plaukioti valtimi nebegalėjau, joje dabar sėdėjo Elzė vėjo plaikstomais plaukais, kaip aš kadaise. Man nieko nereikšė šaltai praeiti pro šalį, juos sutikus, ir nutaisyti abejingą veidą. O sutikdavome juos kiekvienam žingsny: pušyne, miestelyje, kelyje. Ana žvilgtelėdavo į mane, imdavo kalbėti apie ką kita, guosdama dėdavo ranką man ant peties. Ar sakiau, kad ji buvo gera? Nežinau, ar jos gerumas buvo subtili proto, ar tiesiog abejingumo apraiška, bet ji visuomet rasdavo reikiamą žodį, judesį, ir jeigu aš būčiau tikrai kentėjusi, nebūčiau radusi geresnės paramos.

Taigi kuo ramiausiai leidau įvykiams tekėti savo vaga, nes, kaip minėjau, tėvas nerodė jokio pavydo. Tai liudijo jo prierašumą Anai ir kiek žeidė mane, nes griovė mano kėslus. Viena dieną ėjome su tėvu į paštą ir pakeliui sutikome Elzę; ji apsimetė nematanti mūsų, o tėvas grįžtelėjo į ją kaip į nepažįstamą ir švilptelėjo:

— Sakyk tu man, kaip ji išgražėjo, ta Elzė!

— Sekasi meilėje, — atsakiau.

Nustebęs jis žvilgtelėjo į mane:

— Tu, atrodo, kiek apsipratai...

— Ką padarysi, — pasakiau aš. — Jie vienmečiai, matyt, taip jau lemta.

— Jeigu ne Ana, niekas nebūtų lėmęs... — įniršo jis. — Gal tu manai, kad kažkoks vaikėzas atimtų iš manęs moterį, jei aš nenorėčiau...

— Ir vis dėlto amžius vaidina didelį vaidmenį, — rimtai atsakiau aš.

Jis truktelėjo pečiais. Namo grįžo susirūpinęs: matyt, jis tikrai galvojo, kad Elzė jauna ir Siilis jaunas, o jis, vedęs savo amžiaus moterį, nebepriklausys tai neaiškaus amžiaus vyriškių kategorijai, kuriai iki šiol priklausė. Nejučia ėmiau triumfuoti. Tačiau, pamačiusi voratinklius Anos akių kampučiuose, raukšlę prie lūpų, susigėdau. Bet juk taip malonu paklusti savo impulsams, o paskui gailėtis...

Prabėgo savaitė. Siilis ir Elzė, nežinodami, kaip klostosi jų reikalai, tikriausiai kasdieną laukė manęs. Bet aš nedrįsau eiti pas juos, jie būtų išprovokavę mane naujoms šunybėms, o man šito nesinorėjo. Be to, po pietų aš lipdavau į savo kambarį, atseit, mokytis. O iš tiesų aš nieko neveikiau: buvau radusi jogų knygą ir rūpestingai ją studijavau; kartais mane imdavo smaugti baisus juokas, bet juokiausi tyliai, bijodama, kad neišgirstų Ana. Juk aš jai sakiau, kad dirbu nepakeldama galvos; jos akyse vaidinau nusivylusią meile merginą, kurios vienintelė paguoda — kada nors išgyti licenciato laipsnį. Man atrodė, kad ji ėmė gerbti mane, ir kartais prie stalo net cituodavau Kantą, tuo įvarydama tėvą baision neviltin.

Vieną dieną, apšvyniojusi rankšluosčiais, kad būčiau panašesnė į indę, atrėmiau dešinę pėdą į kairiąją šlaunį ir įsistebeilijau į veidrodį — ne gėrėdamasi savimi, o norėdama pasiekti aukščiausią jogos laipsnį, tik staiga kažkas pasibeldė į duris. Aš pagalvojau, kad kambarinė, o kadangi ji niekuo nesistebėdavo, šuktelėjau, kad įeitų.

Tai buvo Ana. Akimirka ji sustojo tarpduryje kaip įbesta, paskui nusišypsojo:

— Ką žaidžiate?

— Joga, — atsakiau aš. — Bet tai ne žaidimas, o indų filosofija.

Ji priėjo prie stalo ir paėmė knygą. Ėmiau nerimauti. Ji bu-

vo atversta šimtajame puslapyje ir pilna mano pastabų, tokių kaip „neįvykdoma“ arba „per sunku“.

— Jūs labai kruopšti, — pasakė ji. — O kaip eina jūsų garsusis darbas apie Paskalį, jūs tiek apie jį kalbėjote?

Tikrai prie stalo buvau įpratusi samprotauti apie vieną Paskalio frazę, apsimesdama, kad maštau ir rašau apie ją. Žinoma, nebuvau parašiusi nė eilutės. Aš nė nepajudėjau. Ana įdėmiai pažiūrėjo į mane ir viską suprato.

— Kad nedirbate ir darytės prieš veidrodį — jūsų reikalas! — pasakė ji. — Bet kad paskui meluojate savo tėvui ir man — tai jau blogai. Tarp kitko, mane siebino toks staigus jūsų polinkis protiniam darbui...

Ji išėjo, o aš taip ir likau sustingusi po rankšluosčiais; aš nesupratau, kodėl ji tai vadina melu. Kalbėjau apie rašinį, norėdama padaryti jai malonumą, o ji nei iš šio, nei iš to apliejo mane panieka. Aš jau buvau pripratusi prie naujo jos elgesio su manim, ir ramus, žeminantis tonas, kuriuo ji pareiškė savo pasibjaurėjimą, mane išutino. Aš nusiplėšiau maskaradinį kostiumą, užsimoviau kelnės, apsivilkau senus marškinius ir išdūmiau. Buvo karšta, bet lėčiau kaip akis išdegusi, lyg pykčio vejama: tas jausmas buvo dar stipresnis, nes nebūčiau galėjusi guldyti galvos, jog nejaučiu gėdos. Atbėgau prie Sirilio vilos ir uždususi sustojau prie durų. Vidurdienio karštyje namai atrodė keistai gilūs, tylūs, kupini stropiai saugomų paslapčių. Užlipau laiptais į Sirilio kambarį; jis parodė jį tą dieną, kai svečiavomės pas jo motiną. Atidariau duris: jis miegojo išsitiesęs skersai lovos, pakišęs ranką po skruostu. Valandėlę žiūrėjau į jį: pirmą kartą per visą tą laiką jis man pasirodė beginklis ir gaudus; tyliai pašaukiau vardų; jis atsimerkė ir, pamatęs mane, atsisėdo:

— Tu? Kaip čia atsiradai?

Daviau jam ženklą, kad nekalbėtų taip garsiai: jeigu ateis jo motina ir ras mane jo kambaryje, gali pagalvoti... o ir visi kiti, ja dėti, pagalvotų... Mane apėmė panika, ir aš pasukau durų link.

— Kur tu? — sušuko Sirilis. — Grįžk, Sesile.

Jis pačiupo mano ranką ir juokdamasis laikė, kad neišeičiau. Aš atsisukau ir pažiūrėjau į jį: jis išbalo, matyt, aš irgi buvau išbalusi, ir paleido mano riešą. Bet tuoj pat sugriebė mane į glėbį ir prisitraukė. Tai turėjo įvykti, tai turėjo įvykti, — sukosi galvoje. O paskui prasidėjo meilės ratas: baimė ranka rankon su geismu, švelnumu, šėlu ir po brutalaus skausmo — pergalingas pasitenkinimas. Man pasisekė — Sirilis buvo atsargus ir švelnus, patyriau malonumą nuo pat pirmo karto.

Praleidau su juo valandą, apsvaigusi, nustebusi. Aš visuomet girdėdavau kalbant apie meilę kaip apie kažką paprasto; ir pati kalbėdavau apie ją tiesiai, su neišmanymu, būdingu mano amžiui; o dabar man atrodė, kad niekad nebegalėsiu kalbėti apie meilę taip lengvabūdiškai ir grubiai. Sirilis gulėjo prisiglaudęs

prie manęs ir kalbėjo, kad nori vesti mane, visą gyvenimą būti su manimi. Aš tylėjau, ir jis ėmė nerimauti: aš kiek pasikėliau, pasižiūrėjau į jį ir pavadinau jį mylimuoju. Jis pasilenkė prie manęs. Aš prispaudžiau lūpas prie venos, kuri vis dar pulsavo ant' jo kaklo, ir sukuždėjau: „Sirili, brangusis mano, Sirili“. Nežinau, ar tai, ką aš jaučiau jam tą akimirką, buvo meilė, — aš visuomet buvau nepastovi ir nenoriu apsimesti kitokia negu esu, — bet tą akimirką mylėjau jį labiau negu save, dėl jo būčiau galėjusi paaugti gyvybę. Atsisveikindamas paklausė, ar nepykstu, ir aš ėmiau juoktis. Pykti ant jo už tokią laimę!..

Lėtaiėjau per pušyną namo, atbukusi, išsekusi; neleidau Siriliui lydėti manęs — tai būtų per daug pavojinga. Bijojau, kad mano veidas, ratilai po akimis, papurtusios lūpos, virpantis kūnas iškalbingai bylojo apie pasitenkinimą, kurį patyriau. Prie namų šezone sėdėjo Ana ir skaitė. Jau sugalvojau, kaip pameluosiu, kur buvau, bet ji nieko neklausinėjo, ji niekad nieko neklausinėjo. Tada atsisėdau šalia jos ir tylėjau, prisiminusi, kad esame susipykusios. Sėdėjau nejudėdama, prisimerkusi, stengdamasi ritmingai kvėpuoti, sulaikyti pirštus, kad nedrebėtų. Kai prisimindavau Sirilio kūną tam tikromis akimirkomis — rodos, nustodavo plakusi širdis.

Paėmiau nuo stalo cigaretę, brūkštelėjau degtuku į dėžutę. Jis užgeso. Atsargiai uždegiau kitą — vėjo nebuvo, bet man drebėjo rankos. Jis užgeso, vos prikišau prie cigaretės. Kažką burbtelėjusi, paėmiau trečią. Ir tada, nežinau kodėl, tas degtukas man tapo gyvybiškai svarbus. Gal kad Ana, staiga nusimetusi abejingumo kaukę, nesišypsodama, idėmiai žiūrėjo į mane. Tą akimirką išnyko vieta, laikas, liko tik degtukas, mano pirštas ant jo, pilka dėžutė ir Anos žvilgsnis. Širdis kaip pašėlusiai ėmė daužytis krūtinėje, pirštai mėslungiškai suspaudė degtuką, jis užsidegė, aš godžiai pasilenkiau, bet cigaretė bakstelėjo į jį, ir jis užgeso. Dėžutė nukrito ant žemės, aš užsimerkiau. Pajutau griežtą klausiamą Anos žvilgsnį. Mintyse maldavau kažką, kad tik greičiau pasibaigtų tas laukimas. Anos rankos pakėlė mano galvą, aš kietai užsimerkiau, kad ji nepamatytų mano žvilgsnio. Jaučiau, kaip iš akių sunkiasi ašaros, iš nuovargio, sutrikimo, džiaugsmo, kad išsisukau. Ir tada, tarsi nutarusi nieko neklausinėti, judesiu, kuris rodė, kad ji nieko nežino, kad ji nusiramino, Ana perbraukė rankomis man per veidą, ir įtampa atlėjo. Paskui ji išpaudė man į burną uždegtą cigaretę ir vėl įsikniaubė į knygą.

Šitame judesyje išžiūrėjau, stengiausi išžiūrėti simbolinę prasmę. Bet dabar, kai gęsta degtukas, aš vėl pergyvenu tą keistą akimirką, pajuntu tą prarają, kuri atsivėrė tarp mano judesių ir manęs, pajuntu Anos žvilgsnio svorį ir tą tuštumą aplink save, tą begalinę tuštumą...

Tas atsitikimas, apie kurį ką tik kalbėjau, negalėjo likti be pasekmių. Kaip ir daugelis žmonių, kurie labai santūriai reiškia savo jausmus, labai pasitiki savimi, Ana nekenė kompromisų. O tas jos gestas, tos rūsčios rankos, švelniai nuslydusios mano veidu, kaip tik ir buvo kompromisas. Ji kažką atspėjo, galėjo išgauti mano prisipažinimą, bet paskutinę akimirką pasidavė gailėsčiui, o gal abejingumui. Juk rūpintis manimi, dresuoti mane jai nė kiek ne lengviau, kaip susitaikyti su mano nuopuoliais. Tik pareiga ją vertė imtis globėjos, auklėtojos vaidmens; ištėkėdama už mano tėvo, ji jautė privalanti rūpintis ir manimi. Jau geriau tas jos nuolatinis smerkimas, jei galima jį taip pavadinti, būtų sukeltas susierzinimo ar kokio kito paviršutiniško jausmo: ji būtų pripratusi prie jo, ir jis būtų greitai išblėsęs; lengvai susitaikais su kitų ydomis, jei nejauti pareigos jų ištaisyti. Po'pusmečio jai kelčiau vien nuovargio, švelnų nuovargio jausmą; va šito man ir reikėtų. Bet Ana niekad nebūtų jo patyrusi, nes jautėsi atsakinga už mane, tam tikra prasme ir buvo atsakinga, nes tada dar lengvai pasiduodavau kitų valiai. Pasiduodavau kitų valiai ir buvau užsispyrusi.

Taigi Ana pyko ant savęs ir šito neslėpė. Po keleto dienų per pietus kilo ginčas, ir vėl dėl tų nepakenčiamų užduočių atostogoms. Aš pasirodžiau tokia ižūli, kad net tėvas liko nepatenkintas, ir viskas baigėsi tuo, kad Ana užrakino mane kambarį, neištarusi nė vieno žodžio pakeltu tonu. Aš to nežinojau: užsino-rėjusi gerti, nuėjau prie durų, bet jos neatsidarė, ir aš supratau, kad esu užrakinta. Niekada niekas nebuvo manęs užrakinęs: mane apėmė siaubas, pats tikriausias siaubas. Pribėgau prie lango, pamačiau, kad per jį neišlipsiu. Puoliau kaip patrakusi prie durų ir smarkiai susitrenkiau petį. Sukandusi dantis, pamėginau išlaužti užraktą, — nenorėjau šauktis pagalbos, kad mane išleistų. Tik sulaužiau manikiūro repliukes. Sustojau vidury kambario, nuleidusi rankas. Stovėjau nejudėdama ir stebėjausi ta keista ramybe, rimtimi, kuri užliejo mane, kai ėmiau blaiviai galvoti. Taip sužinojau, kas yra žiaurumas: jčiau, kaip, aiškėjant mintims, jis gimsta ir auga manyje. Išsitiesiau ant lovos ir ėmiau kurti detalų planą. Mano pyktis buvo daug didesnis už jo priežastį, ir aš porą trejetą kartų kėliausi, norėdama išeiti iš kambario, ir kaskart, atsimušusi į užrakintas duris, nustebedavau.

Šeštą valandą atėjo tėvas manęs išleisti. Kai jis įėjo į kambarį, automatiškai atsistojo. Nieko nesakydamas, jis pažiūrėjo į mane, ir aš jam, vėlgi automatiškai, nusišypsojau.

— Nori pasikalbėti? — paklausė jis.

— Apie ką? — atsakiau aš. — Tu nekenti pasiaiškinimų, aš taip pat. Tokie pasiaiškinimai nieko neduoda...

— Tavo tiesa. — Atrodo, jam palengvėjo. — Reikėtų, kad būtum meilesnė Anai, pakantesnė.

Tas žodis mane nustebino: kad aš būčiau pakantesnė Anai... Jis viską apvertė aukštyr kojom. Vadinasi, Ana - moteris, kurią jis primeta savo dukrai. O ne atvirkščiai. Ateitis nušvito pačiomis šviesiausiomis spalvomis.

— Aš blogai pasielgiau, — pasakiau. - - Atsiprašysiu Anos.

— Ar tu... hm... ar tu laiminga?

— Žinoma, — nerūpestingai pasakiau aš. — Be to, jeigu mes su Ana nesugyvensim, aš kiek anksčiau išteksi, ir tiek.

Žinojau, kad tokia išeitis jam bus tikrai skaudi.

— Apie tai nėra ko nė galvoti... Tu — ne Snieguolė... Ar galėtum mane taip greit palikti? Juk tik dvejus metus drauge išgyvenom.

Ta mintis man buvo taip pat nepakenčiama, kaip ir jam. Supratau, kad dar kiek — ir su ašaromis pulsiu jam ant krūtinės, kalbėsiu apie prarastą laimę ir išpūstus savo pergyvenimus. Negalėjau paversti jo bendrininku.

— Zinai, aš gerokai perdedu. Apskritai, mes su Ana gerai sutariam. Su abipusėmis nuolaidom...

— Taip, taip, — pasakė jis. — Žinoma.

Jis turbūt irgi suprato, kad nuolaidos tikriausiai nebus abipusės, kad nusileisti visada reikės man.

— Matai, — pasakiau, — aš puikiai suprantu, kad Anos tiesa. Jos gyvenimas daug labiau nusisekęs negu mūsų, daug prasmingesnis...

Jis nesąmoningai krūptelėjo protestuodamas, bet aš variau savo:

— Po kokio mėnesio ar dviejų aš galvosiu visiškai kaip Ana, ir galas mūsų kvailiems ginčams. Reikia tik šiek tiek kantrybės. Jis žiūrėjo į mane, aiškiai išmuštas iš vėžių.

Ir išgąsdintas: jis praranda būsimų išdaigų bendrininkę, o tam tikra prasme šiek tiek ir savo praeitį.

— Na, nereikia šitaip kalbėti, — silpnai gynėsi jis. — Pripažistu, kad primečiau tau tokį gyvenimo būdą, kuris gal ir ne visai tinka tavo amžiui... nei... hm... manajam, bet mūsų gyvenimas nebuvo beprasmiškas ar nelaimingas... ne. Apskritai, mums nebuvo per daug... hm... liūdna ar nejauku tuos dvejus metus. Nereikia visko užbraukti vien dėl to, kad Anos pažiūros tuo klausimu šiek tiek kitokios.

— Reikia ne užbraukti, o padėti tašką, — tvirtai pasakiau aš.

— Aišku, — pasakė vargšelis, ir mes nusileidome žemyn.

Atsiprašiau Anos kaip niekur nieko. Ji pasakė, kad nėra ko atsiprašinėti ir kad ramų ginčas kilo dėl karščio. Jaučiausi abejinga ir linksma.

Sirilis laukė manęs pušyne, kaip buvome susitarę; aš jam palakiau, ką reikės daryti. Jis išklaušė mane su baime ir nuostaba.

Paskui apsikabino, bet buvo jau vėlu, reikėjo grįžti namo. Ne-
maniau, kad bus taip sunku skirtis su juo. Jeigu jis būtų norėjęs
pririšti mane prie savęs, būtų lengvai galėjęs. Mano kūnas ver-
žėsi į jį, tapdavo pačiu savimi, atgydavo šalia jo. Aš aistringai
jį pabučiavau, norėjau, kad jam skaudėtų, norėjau palikti kokią
žymę, kad nė valandėlę nepamirštų manęs tą vakarą, kad sap-
nuotų mane naktį. Nes naktis bus ilga be jo, be jo artumo, igu-
dusių jo rankų, be staigaus jo šėlo ir ilgų glamonių.

Šeštas skyrius

Kitą rytą pakviečiau tėvą pasivaikščioti vieškeliu. Mes links-
mai plepėjome apie nereikšmingus dalykus. Grįžti pasiūliau pu-
šynu. Būvo lygiai pusė vienuoliktos, nepavėlavau nė minutės.
Tėvas ėjo pirmas, nes takelis buvo siauras, iš abiejų pusių apau-
gęs gervuogių krūmais, jis prilaikydavo jų šakas, kad nesusi-
braižyčiau kojų. Kai jis sustojo, supratau, kad pamatė juos. Pri-
ėjau arčiau. Sirilis ir Elzė miegojo išsitiesę spyglių guoly — tik-
ra pastoralinė idilija; jie viską padarė, kaip buvau sakiusi, bet,
pamačius tą vaizdą, man suspaudė širdį. Na ir kas, kad Elzė my-
li mano tėvą, o Sirilis mane, — jie abu tokie gražūs, tokie jauni
ir taip arti vienas kito... Žvilgtelėjau į tėvą: stovėjo išmeigęs į
juos akis, nežmoniškai išbalęs. Paėmiau jį už parankės:

— Nežadinkim jų, eime.

Jis paskutinį kartą pažiūrėjo į Elzę. Elzę, gulinčią aukštiełnin-
ką, tokią jauną ir gražią, tokią nudegusią, rusvaplaukę, šypsančią
kaip jauna nimfa, kurią pagaliau pavijo... Jis staigiai nusigręžė
ir greitai patraukė šalin.

— Kekšė, — murmėjo jis, — kekšė!

— Kodėl tu taip kalbi? Argi ji ne laisva?

— Ne dėl to! O argi tau malonu matyti Sirilį jos glėbyje?

— Aš jo nebemyliu, — pasakiau aš.

— Aš irgi nebemyliu Elzės, — įniršęs sušuko jis. — Ir vis dėlto
man nemalonu. Nepamiršk, kad aš... hm... gyvenau su ja! Tai vi-
sai kas kita...

Lyg nebūčiau žinojusi, kad visai kas kita! Matyt, jis irgi no-
rėjo pulti prie jų, išskirti juos, susigražinti savo nuosavybę, bu-
vusią nuosavybę.

— Išgirstų Ana!..

— Ką? Ana?.. Žinoma, ji nesuprastų arba pasipiktintų, tai vi-
siškai aišku. Bet tu? Mano tikra duktė? Tu manęs nebenori su-
prasti, tu irgi piktiniesi?

Kaip lengvai galiu nukreipti jo mintis norima linkme! Mane
truputėli gąsdino, kad taip gerai jį pažįstu.

— Aš nesipiktinu, — pasakiau aš. — Bet pagaliau reikia žiūrė-
ti tiesai į akis: Elzės atmintis trumpa, Sirilis jai patinka — tu ją

praradai. Ypač po to, ką padarei: tokių dalykų moterys neatleidžia,..

— Jei norėčiau... — pradėjo tėvas ir išsigandęs nutilo...

— Tau nieko neišeitų, — tvirtai pasakiau aš, tarsi Elzės susigražinimas būtų paprasčiausias dalykas.

— Bet aš nė negalvoju jos susigražinti, — pasakė tėvas, atgavęs sveiką protą.

— Aš manau, — pasakiau gūžtelėjusi pečiais.

Tas gūžtelėjimas reiškė: „Beviltiška, vargšeli, tu iškritai iš žaidimo“. Iki pat namų ėjo tylėdamas. Grįžęs apsikabino Aną ir užsimerkęs keletą akimirkų laikė prispaudęs ją prie savęs. Ji stovėjo šypsodamasi, nustebusi. Aš išėjau iš kambario ir, degdama iš gėdos, atsirėmiau koridoriuje į sieną.

Antrą valandą išgirdau tylų Sirilio švilptelėjimą ir nusileidau į pliažą. Jis tuoj pat padėjo man išsiropšti į valtį ir nuplukdė į atvirą jūrą. Jūra buvo tuščia — kam šaus į galvą maudytis per tokį karštį. Išplaukęs iš įlankos, jis nuleido burę ir atsigręžė į mane. Mes nė žodžiu nespėjom persimesti.

— Ši rytą... — pradėjo jis.

— Tylėk, — pasakiau aš, — ak, tylėk...

Jis švelniai paguldė mane ant brezentų. Mūsų kūnai buvo šlapi ir slidūs nuo prakaito, judesiai — nevikrūs ir skuboti; po mumis ramiai lingavo valtys. Saulė kabojo tiesiai virš mano galvos. Staiga pasigirdo valdingas ir švelnus Sirilio kuždesys... Saulė nutrūko, blykstelėjo ir nukrito ant manęs... Kur aš? Nugrimzdusi jūros, laiko, malonumo gelmėse... Aš garsiai šaukiau Sirilį, jis neatsiliepė, nebuvo reikalo atsiliepti.

Paskui — sūraus vandens vėsa. Mudu juokėmės apkvaite, tingūs, dėkingi viens kitam. Mums priklausė saulė ir jūra, juokas ir meilė, — ar pajusime juos kada nors taip aštriai ir intensyviai, kaip šią vasarą su baime ir sąžinės graužatim?..

Meilė teikė man ne vien tik labai realų fizinį malonumą; galvodama apie ją, jaučiau ir savotišką intelektualinį pasitenkinimą. Žodis „mylėtis“ turi ypatingą, grynai leksinį žavesį, atskiriantį jį nuo jo -reikšmės. Mane žavėjo to žodžio sandara: materialinė ir konkreti jo galūnė ir poetinė jo šaknies abstrakcija. Anksčiau aš jį vartodavau visai nesidrovėdama, be jokios gėdos, nejausdama jo skonio. Dabar pajutau, kad darausi drovi. Nuleisdavau akis, kai tėvas kiek įdėmiau pažiūrėdavo į Aną, kai ji tyliai susijuokdavo savo nauju begėdišku juoku, nuo kurio mes su tėvu išbaldavome ir imdavome žiūrėti pro langą. Ana nepatikėtų, sužinojusi, kaip skamba jos juokas. Su tėvu ji elgėsi giečiau kaip draugė, švelni draugė, o ne kaip meilužė. Bet, žinoma, naktį!.. Aš draudžiau sau galvoti apie tai, nekenčiau nešvairių minčių.

Prabėgo kelios dienos. Aš lioviausi galvojusi apie Aną, tėvą ir Elzę. Atsidavusi savo meilei, gyvenau kaip sapne, laiminga ir

rami. Sifilis paklausė, ar nebijau pastoti. Atsakiau, kad pasikliauju juo, ir, atrodo, jis suprato mano žodžius kaip savaime aiškų dalyką. Gal todėl aš taip lengvai atsidaviau jam: jis nesuvers atsakomybės man, ir, jei tapsiu nėščia, kaltas bus jis. Jis prisimėmė tai, ko aš negalėjau pakęsti — atsakomybę. Pagaliau aš netikėjau, kad galiu pastoti, buvau plona ir liesa... Nors kartą gyvenime džiaugiausi, kad esu sudėta kaip berniukštis.

O Elzė nekantravo. Ji be perstojo klausinėjo mane. Aš nuolat bijojau būti užklupta su ja ar su Siriliu. Ji visą laiką stengėsi maišyti tėvui po akimis, susitikti su juo kiekviename žingsnyje. Ji džiaugėsi tariamomis savo pergalėmis, tramdoma tėvo aistra jai, kurios, kaip ji sakydavo, jis nepajėgė slėpti. Su Įdomumu stebėjau, kaip ta mergina, kuri pagal profesiją nedaug kuo skyrėsi nuo parsiduodančios moters, darosi romantiška, jaudinasi dėl tokių smulkmenų kaip žvilgsnis, gestas, — ji, pripratusi tenkinti amžinai skubančių vyriškių reikalavimus. Tiesa, ji dar nebuvo patekusi į tokią sudėtingą situaciją, ir dabartinis vaidmuo jai, matyt, atrodė psichologinio subtilumo viršūnė.

Tėvą vis labiau kankino mintys apie Elzė, bet neatrodė, kad Ana būtų ką nors pastebėjusi. Jis buvo dar švelnesnis, dar dėmesingesnis jai, ir tai mane baugino, nes aš aiškinau jo elgesį nesąmoninga sąžinės graužatimi. Kad tik nieko neatsitiktų per likusias tris savaites. Mes grįšime į Paryžių, Elzė taip pat, ir tėvas su Ana, jeigu nepersigalvos, susituoks. Paryžiuje bus Sirilis, ir, kaip Ana negalėjo uždrausti jį mylėti čia, negalės, uždrausti matytis su juo ir ten. Paryžiuje jis turi savo kambarį, toli nuo motinos buto. Mano vaizduotė jau piešė langą, atsidarantį tiesiai į žydrą ir rausvą, nepakartojamą Paryžiaus dangų, balan džius, burkuojančius ant karnizo, ir mudu su Siriliu, gulinčius siauroje lovoje,...

Septintas skyrius

Po keleto dienų tėvas gavo laiškėlį nuo vieno mūsų pažįstamo, kuris kvietė jį į Sen-Rafaelį taurelei aperityvo. Tėvas tuoj pat mums pasakė apie tai, džiaugdamasis proga nors trumpam ištrūkti iš savanoriškos, bet šiek tiek ir priverstinės mūsų vienvietės. Taigi aš pranešiau Elzei ir Siriliui, kad septintą valandą būsime „Saulėtajame bare“, ir, jeigu jie atvažiuos, mus tikrai ten ras. Nelaimė, Elzė pažinojo tą tėvo draugą, todėl dar labiau užsigėdė važiuoti. Numatydamą painią situaciją, pabandžiau ją perkalbėti. Kur tau!

— Sarlis Vebas dievina mane, — nuoširdžiai kaip vaikas dėstė ji. — Mane pamatęs, jis tikrai įkalbės Reimoną mesti Aną.

Siriliui buvo vis tiek, važiuoti į Sen-Rafaelį ai ne. Jam rūpėjo viena — būti ten, kur ir aš. Supratau tą iš jo akių, ir tai paglostė mano savimeilę.

Taigi apie šešias mes išvažiavome. Ana vežė mus savo mašina. Man patiko jos mašina: didelis, atviras, blizgantis amerikietiškas automobilis, kurį, matyt, pirkto daugiau dėl reklamos, negu vadovaudamasi savo skoniu. Užtai jis visiškai atitiko mano skonį; blizgėdamas nikeliu, jis tyliai plaukė keliu, atsiskyręs nuo viso pasaulio, pasvirdamas ties staigiu posūkiu. Be to, visi trys sėdėjome ant priekinės sėdynės, o aš niekur nejaučiau tokio kontakto su žmonėmis kaip mašinoje. Visi trys susispaudę priekyje, alkūnėmis liesdami vienas kitą, svaigome nuo greičio ir vėjo, o gal nuo bendros mirties nuojautos. Vairavo Ana, tarsi simbolizuodama būsimos mūsų šeimos gyvenimo sanklodą. Po to vakaro Kanuose nebuvau važiavusi jos mašina, ir man atgijo prisiminimai.

„Saulėtajame bare“ mūsų laukė Šarlis Vebas su žmona. Jo specialybė buvo teatro reklama, o žmonai rūpėjo kuo skubiau iššvaistyti su jaunais vyrukais jo uždirbtus pinigus. Jį tiesiog persekiojo mintis, kaip sudurti galą su galu, jis nuolat ieškojo uždarbių. Todėl visuomet skubėjo, negalėjo nustytgi vietoje ir kartais atrodė netaktiškas. Jis ilgą laiką buvo Elzės meilužis; kad ir graži, ji nepasižymėjo gobšumu, ir jos nesidomėjimas pinigais jam patiko.

O jo žmona buvo pikčiurna. Ana jos anksčiau nepažinojo, ir aš tuoj pat gražiaiame jos veide pamačiau tą panieką ir pašaipą, kuri visuomet atsirasdavo jai būnant žmonėse; Šarlis Vebas kalbėjo be perstojo kaip visada, tiriamai žvilgčiodamas į Aną. Jis aiškiai negalėjo suprasti, kas ją riša su tuo mergišium Reimonu ir jo dukra. Aš baisiausiai didžiavausi, pagalvojusi, kad netrukus jis tai sužinos. Pasinaudojęs trumpu atokvėpiu, tėvas kiek linktelėjo prie jo ir stačiai pareiškė:

— Yra naujienų, bičiuli. Spalio penktą mudviejų su Ana vestuvės.

Sustingęs iš nuostabos, jis žiūrėjo tai į vieną, tai į kitą. Aš džiūgavau. Jo žmona buvo išmušta iš vėžių: ji visuomet jautė silpnybę tėvui.

— Sveikinu, — pagaliau kurtinančiu balsu suriko Vebas. — Puiki mintis! Gerbiamoji, jūs nuostabi moteris! Užsikarti sau ant sprando tokį plevėšą!.. Kelneri!.. Reikia atšvęsti.

Nė kiek nesutrikusi, Ana ramiai šypsojosi. Staiga Vebo veidas nušvito — aš nė neatsisukau:

— Elzė! Viešpatie, juk tai Elzė Makenbur, ji manęs nemato. Reimonai, tik pažiūrėk, kaip išgražėjo ta mergaitė!..

— • O kaipgi, — pasakė tėvas patenkintu savininko tonu.

Paskui viską prisiminė, ir jo veidas apsiniaukė.

Ana negalėjo neišgirsti intonacijos, kuria buvo pasakyti tie žodžiai. Jį greitai nususuko nuo jo į mane. Jau buvo bepradedanti kalbą kita tema, bet aš pasilenkiau prie jos:

— Ana, jūsų elegancija sukėlė tikrą audrą vyrų širdyse. Pa-

žiūrėkite štai ten: akių nuo jūsų nenuleidžia, — pasakiau aš konfidencialiai, tai yra pakankamai garsiai, kad išgirstų tėvas. Jis tučtuojau atsisuko ir pamatė žmogų, apie kurį kalbėjau.

— Man tai nepatinka, — pasakė jis ir paėmė Anos ranką.

— Kokie jie mieli! — su ironišku gauduliu pasakė ponias Veb. — Sarli, nereikėjo trukdyti tų išimylėjėlių, būtų užtekę pakviesti Sesilę.

— Sesilė nebūtų atėjusi, — išpyškinau aš.

— Kodėl gi? Gal išimylėjot koki žveją?

Kartą ji matė mane plepant su autobuso konduktoriumi ir nuo to laiko žiūrėjo kaip į deklasuotą elementą, kaip į tuos, kuriuos ji vadino „deklasuotais“.

• — O, taip, — atsakiau, stengdamasi atrodyti linksma.

— h daug žvejojate?

Bjauriausia, kad ji manė esanti sąmojinga. Aš pradėjau pykti.

— Jūros katinų dar negaudau, — atsakiau, — bet šiaip žvejoju. Stoją tylą. Pasigirdo ramus kaip visada Anos balsas:

— Reimonai, paprašykite kelnerių atnešti šiaudelių. Be jų neįmanoma gerti apelsinų sulčių,

Šarlis Vebas leidosi postringauti apie gaivinančius gėrimus. Tėvą dusino juokas, — supratau iš to, kaip jis gėrė, prisikišęs prie stiklinės. Ana pažiūrėjo į mane maldaujančiu žvilgsniu. Ir kaip žmonės, kurie sėkmingai išvengė kibirų, tučtuojau nutarėme daugiau pavakarieniauti.

Per vakarienę daug gėriau. Norėjau pamiršti Anos veidą, su nerimusi, kai žiūrėjo į tėvą, ar slapta dėkinga, kai jos akys užkliudydavo mane. Visus Vebos žmonos sąmojus sutikdavau šypsodamasi. Tokia taktika ją trikdė. Ji darėsi vis agresyvesnė. Ana /cnkldis prašė mane valdyti. Ji baisėjosi viešais skandalais, o jautė, kad ponias Veb gali bemat įsisiautėti. Man — nieko, aš buvau pripratusi, mūsų draugijoje tas dažnai atsitikdavo. Todėl jos plepalai manęs nė kiek nejaudino.

Pavakarieniavę nuėjome į vieną naktinį Sen-Rafaelio barą. Nespėjome atsisėsti, ir pasirodė Elzė su Sirilium. Elzė sustojo tarpdury, garsiai užkalbino rūbininkę ir, vargšo Sirilio lydimą, ėmė brautis pro staliukus. Pagalvojau, kad ji elgiasi visai ne kaip išimylėjėlė, o kaip gatvės merga, bet ji buvo tokia graži, kad galėjo tai sau leisti.

— Kas čia per gražuolis? — paklausė šarlis Vebas. — Žiūrėk, koks jaunas!

-- Tai meilė, - sučiulbo jo žmona. — Laiminga meilė...

— Dar ko! — kirste nukirto tėvas. — Eilinis susižavėjimas.

Aš žvilgtelėjau į Aną. Ji apžiūrinėjo Elzę kuo ramiausiai, kaip apžiūrinėdavo manekenes, demonstruojančias jos modelius, arba labai jaunas moteris. Nė šešėlio paniekos. Valandėlę karštai žavėjaisi ją: jokio smulkmeniškumo, pavydo. Pagaliau kodėl ji turėtų pavydėti Elzei? Ji buvo šimtą kartų gražesnė, subtilesnė už

Elžę. Kadangi buvau girta, pasakiau jai tai. Ji susidomėjusi pažiūrėjo į mane.

— Aš gražesnė už Elžę? Jums taip atrodo?

— Be jokių abejonų.

— Visada malonu tai girdėti. Bet jūs vėl per daug geriate. Atiduokite savo taurelę. Jums neskaudu, kad Sirilis čia? Tarp kitko, jam nuobodu.

— Jis mano meilužis, — linksmi išpyškinau.

— Jūs visai girta! Gerai, kad laikas r.,:-'io.

Su palengvėjimu atsisveikinome su Vebais. Kuo rimčiausiai kreipiausi į poniją Veb „brangioji ponija“. Tėvas sėdo už vairo, mano galva nusviro Anai ant peties.

Galvojau, kad ji man mielesne už Vebus ir visus kitus mūsų pažįstamus. Kad ji geresnė, tauresnė, protingesnė už juos, Tėvas mažai kalbėjo. Tikriausiai galvojo apie Elžę, apie jos pasirodymą bare.

— Ji miega? — paklausė Ana.

— Kaip kūdikis. Palyginti ji visai gerai elgėsi. Išskyrus per daug tiesmukišką užuominą apie jūros katinus...

Tėvas nusijuokė. Stoję tylą. Paskui vėl išgirdau tėvo balsą.

— Ana, aš myliu jus, tik jus vieną. Ar tikite manimi?

— Nekartokite šito taip dažnai, mane pradeda imti baimė...

— Duokite ranką.

Norėjau atsisėsti ir pasakyti: „Ne, tik ne dabar, kai važiuojame tokiu stačiu skardžiu“. Bet aš buvau įgėrusi; Anos kvepalai, jūros vėjas mano plaukuose, įdrėskimas ant peties — mūsų su Sirilium meilės ženklas — ar negana priežasčių, kad būčiau laiminga ir tylėčiau. Emė miegas. Vargšas 'Sirilis su Elze dabar tikriausiai kratosi ant motociklo, kurį jam padovanojo motina gimimo dienos proga, Kažkodėl tai sujaudino mane iki ašarų. Anos mašina taip švelniai plaukia, tokia jauki, tokia patogiai miegoti... Miegoti... Ponija Veb dabar tikrai negali užmigti. Be abejo, sulaukusi jos metų, aš irgi mokėsiu vaikinams, kad mane mylėtų, nes meilė yra pats maloniausias, pats tikriausias, pats teisingiausias dalykas pasaulyje. Ir nesvarbu, kuo už ją moki. Svarbu kas kita — nepasidaryti irzlia pikčiurna, nepavydėti kitiems, kaip ji pavydi Elzei ir Anai. Tyliai susijuokiau. Ana nuleido petį, kad man būtų patogiau. „Miegokite“, — įsakmiai tarė ji. Ir aš užmigau.

Aštuntas skyrius

Rytą, kai atsibudau, mano nuotaika buvo kuo puikiausia, tik jutau šokių tok- nuovargį ir skausmą pakaušyje nuo vakarykščių išgertuvių. Kaip ir kiekvieną rytą mano lova skendėjo saulėje; aš nuspyriau antklodę, nusimečiau pižama ir atsukau nugarą saulės spindunoms. C-nėjau, pakišusi sulenkia ranką po skruostu;

prie pat mano akies pūpsėjo stambus drobinės paklodės mazgas, kiek toliau, ant grindų plytelių kapanojosi musė. Švelnūs ir šilti spinduliai, rodės, skverbiasi per odą iki pat kaulų ir stengiasi mane sušildyti. Nutariau visą rytą taip ir gulėti nejudėdama.

Atmintyje po truputį atgijo vakarykštė diena. Atsiminiau, kaip pasakiau Anai, kad Sirilis mano meilužis, ir mane suėmė juokas: girtas gali sakyti teisybę, niekas tavimi nepatikės. Prsiminiau ir poniją Veb, ir mūsų susikirtimą; aš buvau pripratusi prie tokio tipo moterų: toje aplinkoje ir tokio amžiaus jos dažniausiai būna šlykščios dėl savo dykaduoniavimo ir noro kuo daugiau paimti iš gyvenimo. Greta santūrios Anos ji man pasirodė dar menkesnė ir nuobodesnė nei paprastai. Šito ir reikėjo laukti: neišivaizduoju, kas iš tėvo draugių galėtų prilygti Anai. Maloniai praleisti vakarą tokių žmonių kompanijoje gali arba įgėręs, kada tau teikia malonumo ginčas su jais, arba turėdamas intymius santykius su vienu iš sutuoktinių. Tėvui paprasčiau: jiems su Šarliu Vebu tai buvo sportas. „Atspėk, su kuo šiandien vakarieniauju ir miegu? Su pupyte Marš, kuri filmavosi pas Sorelj. Užeinu pas Diupiuji ir...“ Tėvas juokdamasis ploja jam per petį: „Tau sekasi! Ji beveik tokia pat graži, kaip Eliza“. Tikri vaikėzai. Bet man patiko, kad jie kalbėdavo karštai, su užsidegimu. Arba ilgi vakarai kavinių terasose, kur Lombaras liūdnai guosdavosi tėvui: „Aš mylėjau tik ją vieną, Reimonai! Tu prisimeni tą pavasarį, prieš tai, kai ji metė mane... Kaip kvaila, vyras atiduoda visą savo gyvenimą vienai moteriai!“ Čia buvo kažkas nepadoraus, žeminančio, bet ir žmogiško — du vyiškiai prie taurėlės konjako atveria vienas kitam savo širdį.

Anos draugai tikriausiai niekada nekalbėdavo apie save. Jie turbūt nesileisdavo į tokius nuotykius. O jei ir kalbėdavo, tai droviai pasišaipydami. Jaučiu, kad esu linkusi patarti atlaidžiam Anos požiūriu į mūsų pažįstamus, jos maloniam, užkrečiančiam atlaidumui... Tačiau aš supratau, kad, turėdama trisdešimt metų, būsiu labiau panaši į mūsų draugus negu į Aną. Aš uždusčiau nuo tylėjimo, abejingumo, santūrumo. Greičiau jau po kokių penkiolikos metų persisotinusi pasilenksiu prie žavaus, taip pat šiek tiek pavargusio vyriškio;

— Mano pirmo meilužio vardas buvo Sirilis. Ėjau aštuonioliktus metus, prie jūros buvo karšta...

Įsivaizdavau to žmogaus veidą. Su smulkiomis raukšlėlėmis, kaip mano tėvo. Kažkas pabeldė į duris. Aš greitai įsinėriau į pižamą ir šūktelėjau: „Prašom!“ Tai buvo Ana, rankose atsargiai laikė puoduką:

— Pagalvojau, kad gurkšnelis kavos jums nepakenks... Jaučiatės ne per blogiausiai?

— Visiškai gerai, — atsakiau. — Vakar, rodos, kiek padauginau.

— Kaip visuomet, kai būnat žmonėse... — Ji ėmė juoktis.—

Turiu pasakyti, pralinksminot mane... Tas vakaras, atrodė, niekad nesibaigs.

Nebemačiau saulės, nepajutau net kavos skonio. Pokalbis su Ana užvaldydavo visas mano mintis, liaudavausi stebėjusi save iš šalies, o juk ji viena priversdavo mane abejoti savimi, teisti save. Ji mano gyvenimui suteikdavo aštrių ir sunkių akimirkų.

Sesile, jums įdomu su tokiais žmonėmis kaip Vebai arba Diupiuji?

— Jų manieros dažniausiai nepakenčiamos, bet su jais linksma,

Ji irgi žiūrėjo, kaip ant grindų kapstosi musė. Pagalvojau, kad ta musė tikriausiai luošą. Anos akis dengė sunkus vokai su ilgomis blakstienomis — jai taip paprasta rodytis atlaidžia.

Ar jūs niekad nepastebėjot, kad jų kalbos tokios vienos ir... kaip čia pasakius? — sunkios. Jums nenusibodo nuolat klausytis apie darbo sutartis, moteris, vakarienes?

— Matot, — pasakiau aš. — Dešimtį metų praleidau vienuolyne, o tie žmonės nepripažįsta moralės, ir todėl jie man vis dar patrauklūs.

Nedrišau pridurti, kad man patinka toks gyvenimo būdas.

-- Praėjo dveji metai, — pasakė ji. — Pagaliau beprasmiška postringauti ar moralizuoti, reikia pačiam jausti, turėti šeštąjį pojūtį...

Matyt, aš jo neturėjau. Aiškiai jutau, kad šiuo atžvilgiu man kažko trūksta.

- Ana, — staiga tariau aš. — Kaip jums atrodo, ar aš protinga? Ji susijuokė nustebinta tokio tiesaus klausimo.

— Na, žinoma! Kodėl jūs klausiat?

-- Jei būčiau kvaila, jūs sakytumėt tą patį, — atsidusau aš. — Aš taip dažnai jaučiu jūsų pranašumą...

-- Tai dėl arąžims, — tarė ji. — Būtų labai liūdna, jei neturėčiau kiek daugiau pasitikėjimo savimi negu jūs. Pakliūčiau jūsų įtakon!

Ji ėmė juoktis. Pasijutau ižeista:

• — Gal ir nebūtų taip jau blogai.

— Tai būtų katastrofa, — pasakė ji.

Staiga ji liovėsi juokauti ir idėmiai pažiūrėjo man tiesiai į akis. Man pasidarė nejauku. Yra žmonių, kurie kalbėdami idėmiai žiūri į akis arba prisikiša visai arti, norėdami būti tikri, kad jų klausai, — iki šiol negaliu priprasti prie tokio įpročio. Beje, jų taktika klaidinga, nes tokiu atveju aš galvoju tik, kaip pabėgus, atsikračius jų, kartoju „taip, taip“, mindžikuoju vietoje ir, nutaikiusi proga, spaudžiu į kitą kambario galą; jų įkyrumas, ižūlumas, noras išsiskirti mane siutina. Ana, laimė, nematė reikalo užvaldyti mane tokiu būdu, jai užteko žiūrėti nenuleidžiant akių, ir man darėsi sunku išlaikyti tą lengvą, nerūpestingą toną, kuriuo mėgau kalbėti.

— Ar žinote, kaip baigiasi gyvenimas tokių vyriškių kaip Vebas?

„Ir mano tėvas“, — pridūriau mintyse.

— ' Griovyje, — linksmai atsakiau.

. — Ateina toks amžius, kai jie netenka žavesio, praranda savo „formą“, kaip sakoma. Jie nebegali gerti, bet dar galvoja apie moteris; tik dabar jau reikia joms mokėti, leisti į daugybę smulkių kompromisų, bėgant nuo vienatvės. Juos, vargšus, mulkina. Ir tada jie tampa sentimentalūs ir reiklūs... Kiek esu prisižiūrėjusi tokių gyvenimo nuolaužų.

— Vargšas Vebas! — pasakiau aš.

Buvau išmušta iš vėžių. Tikrai toks galas laukė ir mano tėvo! Tai yra, lauktų, jei Ana nebūtų paėmusi jo savo globon.

— Jūs nemąstote apie tai, — pasakė Ana su užuojautos šypsenėle. — Jūs mažai galvojat apie ateitį, ar ne? Tai jaunystės privалumas.

— Prašyčiau nekaišioti man po nosim mano amžiaus, — pasakiau jai. — Aš nesidangstau savo jaunumu ir nemanau, kad jis man duoda teisę į kažkokias privilegijas ar leidžia pretenduoti į atlaidumą. Aš jam neteikiu reikšmės.

— O kam jūs teikiate reikšmę? Savo ramybei, nepriklausomybei?

Aš bijojau tokių pokalbių, ypač su Ana.

— Niekam. Kaip jūs žinote, aš iš viso negalvoju.

— Jūs su savo tėvu mane erzinate. Jūs niekad nieko negalvojate... nieko nemokate, nieko nežinote. Argi tai jums patinka?

— Aš sau nepatinku. Aš nemėgstu savęs ir nesistengiu pamėgti. Bet jūs kartais komplikuojate man gyvenimą, ir už tai beveik pykstu.

Ana susimąsčiusi ėmė kažką niūniuoti, melodija buvo pažįstama, bet neprisiminiau, iš kur ji.

— Kokia čia dainelė, Ana? Mane erzina, kad negaliu prisiminti...

— Nežinau. — Ji vėl nusišypsojo, bet truputį nusivylusi. — Nesikelkit, pailsėkit, einu kitur tęsti šeimos intelekto studijų.

„Žinoma, — mažiau aš, — tėvui lengva.“ Taip ir girdžiu jo žodžius: „Aš nieko negalvoju, nes myliu jus, Ana“. Kad ir kokia Ana protinga, toks atsakymas turėtų ją patenkinti. Aš saldžiai pasiražiau ir vėl įsikniaubiau į pagalvę. Nepaisant to, ką pasakiau Anai, aš daug mažiau. Tiesą pasakius, ji pernelyg juodai piešė ateitį: po dvidešimt penkerių metų mano tėvas bus simpatingas žilas šešiasdešimtmetis vyriškis, jaučiantis silpnę viskiui ir spalvingiems prisiminimams. Kartu vaikščiosime į svečius. Dabar jau aš pasakosiu savo nuotykius, o jis patarinės. Aš suvokiau, kad išbraukiau Aną iš mūsų ateities; aš negalėjau, nepajėgiau ten rasti jai vietos. Aš negalėjau išivaizduoti tvarkos, tylos, harmonijos, kurią Ana atsineštų kaip didžiausią brangenybę į mūsų sujauktą butą, tai tuščią, tai užverstą gėlėmis; jame šmižinėja prašalaičiai, skamba svetimi balsai, jame amžinai kėp-

so kažkieno lagaminai. Aš labai bijojau, kad man bus mirtinai nuobodu; beje, Anos įtaka mažiau baugino, kai tikrai pamilau ir fiziškai suartėjau su Siriliu. Tai mane išvadavo iš daugybės baimių. Bet labiau už viską aš bijojau nuobodulio ir tvarkos. Vidinę ramybę mums su tėvu teikdavo išorinis chaosas. O Anai jis buvo nepriimtinas.

Devintas skyrius

Aš smulkiai pasakoju apie Aną ir save ir mažai teminiu tėvą. Bet ne todėl, kad jo vaidmuo nebuvo svarbiausias šioje istorijoje, ir ne todėl, kad jis manęs nedomintų. Aš nieko nemylėjau taip, kaip jį, ir iš visų jausmų, kuriuos tada patyriau, jausmai jam buvo pastoviausi, giliausi, ir juos aš labiausiai vertinau. Aš jį per daug gerai pažinojau, kad galėčiau lengvabūdiškai apie jį šnekėti, mes buvome per daug artimi. Tačiau kaip tik pirmiausia turėčiau paaiškinti jo charakterį, kadangi noriu pateisinti jo elgesį. Jis nebuvo nei garbėtroška, nei egoistas. Tik lengvabūdis, nepataisomas lengvabūdis. Bet negaliu sakyti, kad jis neturėjo gilių jausmų ar nežinojo, kas yra atsakomybė. Jo meilė man nebuvo paviršutiniškas jausmas ar tiesiog tėvo instinktas. Dėl nieko jis taip nekentėdavo, kaip dėl manęs; o ir aš pati — ar ne todėl puoliau į neviltį tą atmintiną dieną, kad pamačiau jo judesį, kuriuo jis tarsi norėjo atsikratyti manęs, žvilgsnį, kurį nusuko... Aš jam visuomet buvau svarbesnė už jo aistras. Ne kartą vakare jis lydėjo mane namo, praleisdamas tai, ką Vebas vadino „puičiausia proga“. Bet dėl viso kito — negaliu neigti, jis buvo savo įpročių valioje, nepastovus, lengvabūdis. Jis nemastė. Viską mėgo aiškinti fiziologija — jo akyse tai buvo svarbiausia: „Tu bjauriesi savimi? Daugiau miegok, mažiau gerk“. Panašiai samprotavdavo ir tada, kai aistringai išigeisdavo kokios nors moters: jis nesistengė nei sutramdyti to geismo, nei paversti jo sudėtingesniu jausmu. Jis buvo materialistas, bet subtilus, jautrus ir pagaliau labai geras žmogus.

Geismas, kuris jį traukė prie Elzės, erzino jį, bet ne taip, kaip galėtų manyti. Jis negalvojo: „Ketinu apgauti Aną. Vadinasi, aš ją mažiau myliu“; priešingai: „Kaip nemalonu, kad mane taip traukia Elzė! Tegu greičiau tai įvyksta, nes gali kilti nemalonumų su Ana“. Jis juk mylėjo Aną, žavėjosi ja, ji pakeitė jo gyvenimą, išstūmė virtinę tuščių ir apykvilių moterų, su kuriomis jis pastaraisiais metais bendravo. Ji tenkino jo tuštybę, jo geidulus ir jausmus, nes suprato jį, padėdavo jam savo protu ir patirtimi. Dabar aš labai abejoju, ar jis suvokė, koks rimtas Anos jausmas jam. Tėvui atrodė, kad jam ji — ideali meilužė, man — ideali motina. Bet ar jis pagalvodavo „ideali žmona“ ir supradavo visas iš to išplaukiančias priedermes? Nemanau. Esu tikra, kad Sirilio ir Anos akyse jis buvo, kaip ir aš, nepilnavertis jaus-

mų požiūriu. Tai jam netrukdytų gyventi kupino aistrų gyvenimo, kuris jam atrodė normalus ir į kurį jis įdėdavo visą savo entuziazmą.

Aš negalvojau apie jį, kurdama planus, kaip išguiti Aną iš mūsų gyvenimo; žinojau, kad jis greitai nusiramins, kaip visada; nutraukti santykius jam daug lengviau, negu pereiti prie tvarkingo gyvenimo; palaužti jį ir išmušti iš vėžių galėjo tik rutina ir vienodumas, kaip ir mane. Mudu priklausėme tai pačiai gentčiai; kartais įtikinėdavau save, kad tai puikios rasės klajoklių gentis, kartais ji man atrodydavo apgailėtina, išsigimusi pkv6t, gentis.

Dabar tėvas-kentėjo, bent jau nervinosi; E l/ė jam tapo ano gyvenimo, jaunystės, ypač jo jaunystės simboliu. Mačiau, kad jis nesitveria savo kailyje, kad taip ir nori pasakyti Anai: „Brančioji, atleiskite mane vienai dienai; noriu su tos mergos pagalba įsitikinti, kad dar ne visai nusenau. Pajusiu nuvargusį jos kūną ir nusiraminsiu“. Bet jis negalėjo taip pasakyti; ne todėl, kad Ana buvo pavydi, perdėm dorovinga ir su ja negalima buvo pradėti tokių šnekų, bet, matyt, ji, sutikusi gyventi su tėvu, išklė sąlygas: ištvirkavimų laikas pasibaigė, jis ne vaikėzas, o vyras, kuriarn ji patiki savo gyvenimą, ir todėl jis privalo tinkamai elgtis, o ne būti silpnavalis savo kaprizų vergas. Anai nieko neprikūši už visiškai normalų ir sveiką jos apdairumą, bet tai netrukdytų tėvui geisti Elzės. Geisti kuo toliau, tuo labiau, geisti taip stipriai, kaip geidžiama uždrausto vaisiaus.

Bet tada, žinoma, aš dar galėjau viską sutvarkyti. Būtų užtekę pasakyti Elzei, kad ji jam nusileistų, ir, sugalvojus kokią nors priežastį, vienam vakarui išsivežti Aną į Nicą ar kur kitur. Namuose mus būtų sutikęs tėvas, nusiraminęs ir kupinas naujo švelnumo teisėtai meilei, tiksliau, meilei, kuri, šiaip ar taip, taps teisėta, grūžus į Paryžių. Va šito ir negalėtų pakęsti Ana: būti jo meiluže, tokia pat, kaip ir kitos, tai yra laikina. Kaip mums sunkino gyvenimą jos orumas, pagarba sau!..

Bet aš neprašiau Elzės nusileisti tėvui, nei Anos nuvežti mane į Nicą. Norėjau, kad giliai paslėptas tėvo geismas apimtų jį visą ir pastūmėtų klaidingam žingsniui. Aš negalėjau pakęsti paniekos, kurios Ana neslėpė mūsų ankstesniam gyvenimui, tam, kas sudarė mūsų su tėvu laimę. Aš norėjau ne pažeminti ją, bet priversti priimti mūsų pasaulėjautą. Tegu sužino, kad tėvas ją apgavo, ir objektyviai įvertina kaip grynai fiziologinę užgaidą, o ne kaip pasikęsinimą į jos asmenybę, jos garbę. Jei ji nori bet kokia kaina būti teisi, tegu leidžia mums klysti.

Aš net apsimečiau nepastebinti tėvo kančių. Svarbiausia neklausyti jo prisipažinimų, neleisti, kad padarytų mane savo bendrininke, priverstų tartis su Elze ir nušalinti Aną.

Man teko apsimetinėti, kad jo meilę Anai laikau šventa, kaip ir pačią Aną. Ir turiu pripažinti, kad tai man neteikė jokio var-

go. Pagalvojus, kad jis gali apgauti Aną, ižvesti ją, mane apimdavo siaubas ir keistas susižavėjimas.

Tuo tarpu mūsų gyvenimas tekėjo laimingai: aš nepraleisdavau progos pakurstyti tėvo aistrą Elzei. Anos veidas nebekėlė sąžinės graužaties. Kartais man atrodydavo, kad ji susitaikys su įvykusiū faktū, ir mes gyvensime kartu ne tik pagal jos, bet ir pagal savo skonį. Antra vertus, aš dažnai matydavausi su Siriliu, ir mes slapčia mylėdavomės. Pušų kvapas, jūros ošimas, jo kūnas... Jį pradėjo graužti sąžinė, vaidmuo, kurį paskyriau, jam labai nepatiko, ir jis vaidino tik todėl, kad įtikinėjau, jog tai būtina mūsų meilei. Nuolat teko veidmainiauti, raminti savo sąžinę, bet nedėjau jokių pastangų, nemelavau. (Aš jau sakiau, kad teisdavau save tik už poelgius.)

Aš nesustosiu ties šiuo laikotarpiu, nes, perkratinėdama prisiminimus, bijau suklypti prie tokių, kurie mane slegia. Užtenka pagalvoti, koks laimingas buvo Anos juokas, kokia ji buvo man maloni, ir atrodo, lyg būčiau gavusi smūgį, klastingą smūgį iš pasalų, man skauda, mane ima dusinti pyktis ant pačios savės. Aš pajuntu lyg ir sąžinės graužatį, tad turiu gelbėtis veiksmis: užsidegu cigaretę, uždedu plokštelę, paskambinu draugui. Pamažu imu galvoti apie ką kita. Bet man nepatinka, kad turiu griebtis trumpos atminties, savo mąstysenos lengvumo, užuot juos įveikusi. Aš nemėgstu prisipažinti turinti tokių savybių, net kada galėčiau ir pasidžiaugti jomis.

Dešimtas skyrius

Net keista pagalvojus, kad likimas mėgsta pasirodyti pačiu neverčiausiu ar pilkiausiu pavidalu. Tą vasarą jis pasirinko Elzės pavidalą. Nieko nepasakysi, gražų, ar greičiau patrauklų, pavidalą. Be to, Elzė nuostabiai juokdavosi, juokdavosi iki užsimiršimo, užkrečiančiai, kaip juokiasi vien tik apykvailiai žmonės.

Aš greitai pastebėjau, kokią poveikį tas juokas turi tėvui. Primokiau Elzę išspausti iš jo, ką tik galima, kai mes „užklupsime“ ją su Siriliu. „Kai išgirsite ateinant mus su tėvu, — mokiau aš, — nieko nekalbėkite, tik juokitės.“ Ir štai, vos tik pasigirdavo šitas patenkintas juokas, tėvo veidu šmėkšteldavo pyktis. Režisuoti man nenusibodo. Aš niekad neprašaudavau pro šalį: pamatę Sirilį su Elze, kurie atvirai demonstravo neegzistuojančią, bet audrinančią vaizduotę meilę, mes su tėvu išbaldavome, jo kaip ir mano veide nelikdavo nė lašelio kraujo, mus apimdavo geismas, baisesnis už bet kokią skausmą. Sirilis, Sirilis pasilenkęs prie Elzės... Šita scena draskė man širdį, o juk aš pati ją režisavau kartu su juo ir Elze, nenujausdama, kokia jėga slypi joje. Kai kalbi, viskas atrodo lengva ir paprasta; matydama Sirilio profilį, tamų švelnų jo kaklą, palinkusius prie laukiančio Elzės veido, bū-

čiau galėjusi atiduoti viską pasaulyje, kad tik lo nebūtų. Pamišdavau, kad pati šito norėjau.

Be šių įvykių, kasdienybė buvo užpildyta Anos patiklumu, švelnumu ir — man sunku ištarti šį žodį — laime. Tikrai, aš niekada nebuvau mačiusi jos tokios laimingos; ji patikėjo savo p\ enimą mums, egoistams, nieko nenujausdama apie audringas mūsų aistras ir niekšiškas mano intrigėles. Aš tuo jr pasikliočiau: tokia santūri, išdidi, ji instinktyviai vengė bet kokių gudrybių stipriau prisirišti tėvą ir, iš esmės, bet kokio koketavimo, išskyrus norą būti gražiai, protingai, švelniai. Po truputį ėmiau jos gailėti; gailestis — malonus jausmas, jis pagauna kaip karinio orkestro muzika. Ar galima smerkti mane už tai?

Vieną gražų rytą labai susijaudinusi kambarinė atnešė Elzės laiškutį: „Viskas gerai, ateikit!“ Man pasirodė, kad įvyko katastrofa: nekenčiu atomazgų. Vis dėlto nuėjau pas Elzė į pliažą ir radau ją švytinčią iš pasitenkinimo:

— Pagaliau susitikau su jūsų tėvu, prieš valandą!

>— Ką jis jums pasakė?

— Pasakė, kad be galo gailisi to, kas įvyko, kad elgėsi kaip paskutinis niekšas. Juk tai tiesa, ar ne?

Man teko sutikti.

— Paskui prikalbėjo komplimentų, kaip tik jis moka... Žinote, tokiu nerūpestingu tonu, labai tyliai, tarsi jam būtų sunku kalbėti... tokiu tonu...

Aš nutraukiau jos idiliškus sapaliojimus:

— Ko jis siekė?

•— Nagi nieko!.. Tai yra ne, jis pakvietė mane į kaimą puodukui arbatos, kad įrodyčiau, jog negriežiu danties, na, kad esu plačių pažūrų, šiuolaikinė moteris!

Mane prajuokino tėvo nuomonė apie jaunų rusvaplaukių moterų šiuolaikiškumą.

— Kodėl juokiatės? Ar man eiti, ar ne?

Aš vos nepasakiau: „Kas man darbo?“ Paskui supratau, kad jai atrodau jos sėkmingų manevrų įkvėpėja. Teisi aš buvau, ar ne, bet supykau:

— Nežinau, Elze, tai priklauso tik nuo jūsų; neklausinėkit visą laiką, ką jums daryti — galima pagalvoti, kad tai aš jus verčiu...

— O kas gi kitas, — pasakė ji, — tik jūsų dėka...

Staiga aš išsigandau — jos balsas buvo kupinas susižavėjimo.

— Eikite, jeigu norit, tik, dėl dievo meilės, nieko man nekalbėkit apie tai!

— Bet juk... reikia jį išvaduoti nuo tos moters... Sesile!

Aš pasileidau bėgti. Tegu tėvas daro, ką nori, tegu Ana pati išsisuka iš keblios padėties! Be to, manęs laukė Sirilis. Man atrodė, kad tik meilė gali išgelbėti nuo tos kaustančios baimės.

Sirilis apkabino mane ir nusivedė netaręs nė žodžio. Su juo

viskas atrodė lengva — viską užgožė aistra, pasitenkinimas. Po kiek laiko, gulėdama šalia jo, prisiglaudusi prie bronzinio, pasrūvusio prakaitu kūno, bejėgė ir sutrikusi, kaip po laivo sudužimo, pasakiau, kad nekenčiu savęs. Aš tai pasakiau su šypsena, nes taip ir maniau, bet dėl to nesikankinau, o maloniai pasidaviau likimui. Jis manimi nepatikėjo.

— Nesvarbu. Aš tave taip myliu, kad sugebėsiu pakeisti tavo nuomonę. Aš tave myliu, aš tave taip myliu...

Pietaujant man visą laiką ausyse įkyriai skambėjo ši frazė: „Aš tave myliu, aš tave taip myliu“. Štai kodėl, nors ir labai stengiuosi, sunkiai prisimenu, kas tada vyko prie stalo. Ana vilkėjo šviesiai violetinę suknelę, — tokios spalvos, kaip ratilai po akimis, kaip pačios jos akys. Tėvas juokėsi, jam aiškiai buvo palengvėja: viskas klostėsi jo naudai. Valgant desertą, jis pareiškė šį popietį turįs reikalų kaime. Mintyse nusišypsojau. Jaučiausi pavargusi, man buvo vis tiek. Norėjau tik vieno — išsimaudyti.

Ketvirtą valandą nusileidau į pliažą. Terasoje pamačiau tėvą, susiruošusį į kaimą — nieko jam nepasakiau. Net nepatariau būti atsargiam.

Vanduo buvo gaivus ir šiltas. Ana nesirodė, tikriausiai dirbo, piešė savo kambaryje modelius, o mano tėvas tuo tarpu flirtavo su Elze. Po poros valandų oras kiek atvėso, aš užlipau į terasą, atsisėdau į krėslą ir išskleidžiau laikraštį.

Štai tada ir pamačiau Aną; ji pasirodė iš miško. Ji bėgo, beje, nevykusiai, nerangiai, prispaudusi alkūnes prie šonų. Staiga man toptelėjo nepadori mintis — bėga sena moteris, ji tuoj pargrius. Aš suakmenėjau: ji dingo už namo, kur buvo garažas. Staiga aš viską supratau ir taip pat bėgte leidausi jai iš paskos.

Ji jau sėdėjo mašinoje, įjungusi motorą. Aš pribėgau ir pakibau ant durelių.

— Ana, — pasakiau aš, — Ana, neišvažiuokite, tai nesusiprati-
mas, tai dėl mano kaltės, aš paaiškinsiu...

Ji nesiklausė manęs, nežiūrėjo į mane, pasilenkė, atleisdama stabdį.

— Ana, jūs mums reikalinga.

Tada ji išsitiesė — veidas buvo persikreipęs. Ji verkė. Staiga aš supratau pasikėsinusi į gyvą ir jautrų žmogų, o ne į abstrakčią būtybę. Kadaise ji buvo maža mergaitė, kiek uždara, paskui paauglė, paskui moteris. Ji turėjo keturiasdešimt metų, buvo vieniša, mylėjo vyriškį ir tikėjosi būti laiminga su juo dešimt, gal dvidešimt metų. O aš... jos veidas... tas veidas buvo mano rankų darbas. Mane krėtė drebulys, aš visu kūnu spaudžiausi prie mašinos durelių.

— Jums niekas nereikalingas, — sumurmėjo ji, — nei jums, nei jam.

Motoras užsivedė. Mane apėmė neviltis, aš negalėjau leisti, kad ji taip išvažiuotų.

— Atleiskit man, maldauju...

— Atleisti jums — už ką?

Jai skruostais be perstojo ritosi ašaros. Atrodė, kad ji to ne-
jaučia, jos veidas buvo sustingęs:

— Vargšė mergaitė!

Ji palietė ranka man skruostą, tai truko vos akimirka, ir nu-
važiavo. Mačiau, kaip mašina dingo už namo kampo. Buvau su-
trikusi, apimta nevilties... Viskas įvyko taip greitai! Ir tas jos
veidas, tas veidas...

Už nugaros išgirdau žingsnius: tai buvo tėvas. Jis spėjo nu-
sivalyti Elzės lūpų dažus, nusipurtyti nuo kostiumo pušų spyg-
lius. Aš atsisukau, puoliau prie jo:

— Niekšas, niekšas!

Ėmiau raudoti.

— Kas atsitiko? Argi Ana?.. Sesile, pasakyk man, Sesile...

Vienuliktas skyrius

Mes susitikome tik per vakarienę, abu sunerimę, kad taip
netikėtai vėl esame dviese. Aš visiškai nenorėjau valgyti, jis
taip pat. Abu žinojome, kad būtina susigražinti Aną. Aš, pavyz-
džiui, neilgai tverčiau, turėdama prieš akis sukrėtą jos veidą
išvažiuojant, galvodama apie jos skausmą ir savo kaltę. Aš pa-
miršau nuolatinės savo gudrybės ir įmantrius planus. Buvau vi-
siškai sutrikusi, išmušta iš vėžių, panašus jausmas atsispindėjo ir
tėvo veide.

— Kaip manai, — paklausė jis, — ar ji ilgam mus paliko?

— Tikriausiai ji išvažiavo į Paryžių, — atsakiau.

— Į Paryžių... — mišlingai sumurmėjo tėvas.

— Galbūt mes jos niekad daugiau nebepamatysime...

Sumišęs jis pažiūrėjo į mane ir per stalą paėmė mano ranką:

— Įsivaizduoju, kaip tu pyksti ant manęs. Pats nesuprantu,
kas man užėjo. Grįžome su Elze mišku namo, ir ji... Na, aš ją
pabučiavau, o tada, matyt, atėjo Ana, ir...

Aš jo nesiklausiau. Tėvas ir Elzė, apsikabinę pušų paunksmėje,
man atrodė nematerialūs, groteskiniai personažai, ir aš jų neiš-
vaizdavau. Vienintelis realus, skaudžiai realus tos dienos vaiz-
das buvo Anos veidas paskutinę akimirka, skausmo iškreiptas
veidas žmogaus, kurį išdavė. Paėmiau iš tėvo pakelio cigaretę,
užsidegiau ją. Dar vienas dalykas, kurio negalėjo pakęsti Ana:
kai rūkoma valgant. Nusišypsojau tėvui:

— Aš puikiai suprantu: tu nekaltas... Kaip sakoma, silpnumo
valandėlė. Bet reikia, kad Ana mums atleistų, tiksliau, tau atleistų.

— Tai ką daryti? — paklausė jis.

Jis atrodė labai nelaimingas, man pasidarė jo gaila, paskui
ėmiau gailėti savęs; kodėl Ana mus šitaip pametė, negi nori nu-

bausti mus už paprasčiausią tėvo lengvabūdiškumą? Negi ji ne-
jaučia mums pareigos?

— Mes jai parašysim, — pasakiau aš, —.....ir atsiprašysim,

— Geniali mintis! — sušuko tėvas.

Pagaliau jis galėjo imtis veiklos ir nuslopinti sąžinės grauža-
tį, kurią mes kentėme jau trejetą valandų.

Nebaigę valgyti, nustūmėme staltiesę ir lėkštes į šali, tėvas
atnešė didelę stalinę lempą, plunksnakočius, rašalinę, laiškinių
popieriaus, ir mes susėdome vienas prieš kitą kone šypsodamie-
si — taip šios mizanscenos dėka patikėjome, kad Ana sugrįš. Už
lango atsargiai suko ratus šikšnosparnis. Tėvas nuleido galvą ir
ėmė rašyti.

Prisiminus kupinus geriausių norų laiškus, kuriuos tą vakarą
parašėme Anai, mane ima kankinti žiauri patyčia. Dviese, lem-
pos apšviesti, kaip du stropus ir nerangūs mokinukai, tyloje spren-
dėme neišsprendžiamą uždavinį: „Susigražinti Aną“. Sukūrėme du
šio žanro šedevrus, pilnus nuoširdžiausių atsiprašinėjimų, meilės
ir atgailos. Baigdama rašyti, aš beveik neabejojau, kad Ana ne-
atsilaikys ir mes būtinai susitaikysime. Jau įsivaizdavau atleidi-
mo sceną, dorovingą, nuspalvintą humoru... Tai įvyks Paryžiuje,
mūsų svetainėje, įeis Ana, ir...

Pasigirdo telefono skambutis. Buvo dešimt valandų vakaro.
Pasižiūrėjome vienas į kitą nustebę, paskui su viltimi: tai Ana,
ji skambina, kad atleido, kad grįžta. Tėvas šoko prie telefono,
linksmi šūktelėjo: „Alio!“

O paskui pasikeitusiu balsu tik kartojo: „Taip, taip. Kur? Taip“.
Aš irgi atsistojau, baimės pagauta. Aš žiūrėjau į tėvą, jo ranką,
kuria jis mašinaliai persibraukė per veidą. Pagaliau jis atsargiai
padėjo ragelį ir atsisuko į mane.

— Atsitiko nelaimė, — pasakė jis.—Avarija Esterelio kelyje.
Jie ne iš karto sužinojo jos adresą. Paskambino į Paryžių, o ten
jiems davė mūsų telefoną...

Jis kalbėjo vienodu balsu kaip automatas, aš nedrįsau jo per-
traukti.

— Avarija įvyko pavojingiausioje kelio vietoje. Atrodo, tai
ne pirmas atsitikimas... Mašina krito iš penkiasdešimties metrų
aukščio. Būtų stebuklas, jei ji liktų gyva...

Kitą tos nakties dalį prisimenu kaip košmarą. Kelias, kurį iš-
plėšia mašinos šviesos, sustingęs tėvo veidas, klinikos durys...
Tėvas neleido man jos pamatyti. Aš sėdėjau ant suoliuko lau-
kiamajame, žiūrėjau į litografiją, kurioje buvo pavaizduota Ve-
necija. Nieko negalvojau. Seselė man papasakojo, kad šią vasa-
rą tai šešta avarija toje vietoje. Tėvas vis negrižo.

Tada aš pagalvojau, kad dar kartą — pačia savo mirtimi —
Ana pasirodė ne tokia kaip mes. Mes nusižudytume — žinoma,
jeigu mudu su tėvu turėtume tiek drąsos — paleisdami kulną kak-
ton ir paliktume raštelį, kuris visiems laikams atimtų ramybę
kaltininkams. O Ana mums paliko karališką dovaną — mes ga-

Iėjome tikėti nelaimingu atsitikimu: pavojinga vieta, nestabili mašina. Ir dėl savo silpno charakterio mes priimsime tą dovaną. Tarp kitko, kai sakau dabar „savižudybė“, jaučiuosi šiek tiek romantiška. Argi galima nusižudyti dėl tokių žmonių, kaip mes su tėvu, dėl tokių, kuriems niekas nereikalingas — nei gyvas, nei miręs. Beje, kalbėdamiesi su tėvu, minėdavome tik nelaimingą atsitikimą.

Rytojaus dieną apie trečią valandą grįžome namo. Atsisėdę ant laiptelių, mūsų laukė Elzė ir Sirilis. Pamatę mus, jie atsis-tojo — dvi blašios, pamirštos figūros: nei vienas, nei kitas nepažino Anos ir jos nemylėjo. Štai jie stovi, susirūpinę savo menkučiais meilės pergyvenimais, dar patrauklesni, dar gražesni sumišę. Sirilis žengė prie manęs ir padėjo ranką ant peties. Pažiūrėjau į jį — aš jo niekada nemylėjau. Jis buvo geras ir patrauklus, aš mėgau pasitenkinimą, kurį jis man teikė, bet man jo nereikėjo. Aš norėjau išvažiuoti tolyn nuo to namo, to vaikino ir tos vasaros. Šalia stovėjo tėvas, jis irgi paėmė mane už rankos, ir mudu iėjome į vidų.

Namuose buvo Anos švarkelis, jos gėlės, jos kambarys, jos kvepalai. Tėvas uždarė langines, paėmė iš šaldytuvo butelį ir dvi taures. Tai buvo vienintelė mums prieinama paguoda. Ant stalo tebesimėtė mūsų laiškai. Aš nužėriau juos ranka, jie lėtai nusileido ant parketo. Tėvas, eidamas prie manęs su pilna taure, stabtelėjo, paskui atsargiai peržengė juos, stengdamasis neužlipti. Tai man pasirodė simboliška, pajutau blogą toną. Paėmiau taure ir ištuštinau ją vienu mauku. Kambarys skendėjo prietemoje, lango fone stūksojo tėvo šešėlis. Į krantą pleškeno jūra.

Dvyliktas skyrius

Paryžiuje — laidotuvės saulėtą dieną, smalsuolių minia, gedulas. Mes su tėvu spaudėme senučių, Anos giminaičių, rankas. Aš smalsiai žiūrėjau į jas: jos tikriausiai būtų ateidinėjusios pas mus kartą per metus puodukui arbatos. Į tėvą buvo žiūrima su užuojauta: matyt, Vebas paleido gandą apie būsimas sutuoktuves. Pamačiau Sirilį, jis laukė manęs prie išėjimo. Išsisukau nuo susitikimo. Aš pykau ant jo; tas jausmas buvo be pagrindo, bet nieko negalėjau padaryti... Žmonės aplinkui su gailesčiu aptarinėjo tą beprasmišką siaubingą įvykį, o kadangi aš vis dar abejoju tos mirties atsitiktinumu, buvau patenkinta, girdėdama tokias kalbas.

Grįžtant namo, mašinoje, tėvas paėmė mano ranką ir suspaudė. Aš pagalvojau: „Tu nebeturi nieko, tik mane vieną, aš teturiu tave vieną, mes abu vieniši ir nelaimingi“, — ir pirmą kartą pravirkau. Tai buvo gana džiugios ašaros, jos neturėjo nieko

bendro su ta tuštuma, su ta baisia tuštuma, kurią patyriau klinikoje, žiūrėdama į litografiją su Venecijos vaizdu. Tėvas, kančios iškreiptu veidu, netaręs nė žodžio, padavė man nosinę.

Visą mėnesį gyvenome dviese kaip našlys su našlaite, kartu pietaudavome, kartu vakarieniaudavome, vakarais niekur neidavome. Kartais kalbėdavome apie Aną: „Atsimeni, tą dieną, kai..." Kalbėdavome atsargiai, nusukdami akis, bijodami suteikti sau skausmo, bijodami, kad kuris nors neišlaikys ir ištars lemtingus žodžius. Už tą atsargumą, už abipusį švelnumą buvome atlyginti. Netrukus jau galėjome kalbėti apie Aną normaliu tonu, kaip apie brangų žmogų, su kuriuo mums buvo gera, bet kurią pasišaukė Viešpats Dievas. Vietoj žodžio „atsitiktinumas" rašau „Dievas", nors Dievu mes netikėjome. Jau gerai ir tai, kad tokiomis aplinkybėmis gali tikėti atsitiktinumu.

Paskui kaitą pas draugę susipažinau su vienu jos giminaičiu, kuris man patiko ir kuriam aš patikau. Visą savaitę visur ėjau tik su juo, beatodairiškai, kaip tai būna prasidedant meilei, ir mano tėvas, sunkiai pakėlęs vienatvę, irgi ėmė rodytis žmonėse su viena jauna ir gana pretenzinga moterim. Prasidėjo ankstyvesnis gyvenimas, kaip ir galėjai numatyti. Susitikę su tėvu, mes juokiamės, pasakojame apie savo pergales. Jis, žinoma, įtaria, kad mano santykiai su Filipu nėra platoniški, o aš puikiai žinau, kad jo naujoji draugė jam brangiai kainuoja. Bet mes laimingi. Baigiasi žiema, mes išsinuomosime vilą, ne tą pačią, kitą, prie 2uan Le Penų.

Tik kartais, gulint lovoje, kai aušta ir Paryžiaus gatvėse tegirdėti mašinų užesys, atmintis mane išduoda, ir prieš akis iškyla vasara su visais jos prisiminimais. Ana, Ana! Tylutėliai, ilgai ilgai tamsoje kartoju tą vardą. Tada kažkas užplūsta mane, ir užsimerkusi kreipiuosi į jį vardu: „Sveikas, liūdesy!"